

TÜSİAD KONJONKTÜR

DEĞERLENDİRME

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

SAYI 23

Ocak 2009

Genel Değerlendirme

*Dış Ekonomik Gelişmeler
Büyüme ve İstihdam
Enflasyon ve Para Politikası
Kamu Maliyesi
Ödemeler Dengesi
Tahmin ve Beklentiler
sayfa 1-9*

Tablolar

*Üretim ve Fiyatlar
Sektörel Üretim
Finansal Piyasalar
Ödemeler Dengesi
Merkezî Bütçe
Parasal Gelişmeler
Milli Gelir
İşgücü Piyasası
Mikroekonomik Göstergeler
sayfa 10-17*

Grafikler

*Uluslararası Göstergeler
Milli Gelir
Sanayi Üretimi
İmalât Sanayi
İşgücü Piyasası
Bütçe Gelişmeleri
Cari İşlemler Dengesi
Parasal Gelişmeler
Para Politikaları
Dış Ticaret
sayfa 18-26*

2007-2008 Yılı

Senaryoları

sayfa 27

**TÜSİAD KONJONKTÜR
DEĞERLENDİRME**

www.tusiad.org

adresinde sunulmaktadır.

Genel Değerlendirme

Amerikan konut piyasalarında başlayan kriz, bu krizin gelişimi, maliyeti, muhtemel sonuçları ve krize karşı alınan önlemler 2008 yılının ana ekonomi konuları olmuştur. Artan hammadde fiyatları ve bunun doğurduğu enflasyonist baskı yılın ilk yarısında haberlerin bir diğer ana başlığı olmasına rağmen üçüncü çeyrekte itibaren fiyatların ani ve keskin düşmesiyle arka plana itilmiştir. Sorunların 2007 yılında başlamasına rağmen, 2009 yılına girerken hükümetlerin halen değişik paketler üzerinde çalışması, özellikle Amerika'da devamlı olarak yeni önlemlerin açıklanması krizin ilk başta öneminin yeteri kadar anlaşılmadığına işaret etmektedir. Ayrıca, bu önlemlerin onaylama sürecinde yaşanan gecikmeler ve tartışmalar önlemlerin güvenilirliğini sarsmaktadır ve piyasalara yanlış sinyal vermektedir. Bu nedenlerle, Obama hükümetinin sunduğu önlem paketi de, iki buçuk trilyon dolar büyüklüğünde olmasına rağmen, beklenen toparlanmayı henüz sağlayamamıştır. Piyasaların kararlılık talep ettiği bu kriz sürecinde, birbiri ardına açıklanan önlem paketleri karşı karşıya olunca kriz karşısında yetersiz kalmıştır. Piyasalar, zamanında, büyük, uzun süreli, geniş kapsamlı, esnek ve sürdürülebilir paketler beklememektedir.

Gelişmekte olan ekonomiler için kamu harcamalarını gevşetmek politikalara duyulan güveni zedelememelidir.

Krizin geldiği noktada artık gelişen piyasaların çok daha zor durumda kaldığı aşıkardır. Dış finansmana bağlı olan bu ekonomilerde kamu harcamalarının artırılması kamu borcunun sürdürülebilirliği konusunda endişelere yol açmaktadır. Özellikle, Türkiye'nin de içinde bulunduğu şimdiki kadar hem cari hem de bütçe açığı vermiş ülkelerin hareket alanları kısıtlı gözükmektedir. Kamu maliyesinin sürdürülebilirliğini sağlamak için yapılacak olan kamu harcamalarının finansmanının önceden bütçe içinde belirtilmesi ve bu bütçe sınırları içinde hareket edilmesi şarttır. Ayrıca, tahminleri güncel ve gerçekçi beklentiler üzerinde kurmak ve bu konuda Türkiye için çipa rolü oynayan IMF anlaşması kilit önem taşımaktadır. 2002-2007 yılında ekonomik anlamda Türkiye'yi cazip kılan en önemli üç neden AB üyelik süreci; IMF ile anlaşma; ve bütçe disipliniydi. İçinde bulunduğumuz bu kriz sürecinin en az zararla atlatılabilmesi için bu çapaları yeniden tesis edilmesi gerekmektedir.

I. Dış Ekonomik Gelişmeler

Yetersiz siyasi irade ve krizin maliyetinin büyüklüğü sonunda IMF de tahminlerinde büyük çaplı revizyona gitmiştir. 2008 yılı Kasım ayında açıklanan rapora göre dünya ekonomisinin 2009 yılında %2.2 büyüyeceğini tahmin eden IMF bu tahmini Ocak ayında 1.7 puan azaltarak, %0.5'e indirdi. Son rapora göre ABD'nin 2009 yılında %1.6, Euro bölgesinin %2, Japonya'nın ise %2.6 daralacağı tahmin edilmektedir. Kasım ayında açıklanan rapora göre dünya ekonomisinin 2009 yılında %2.2 büyüyeceğini tahmin eden IMF bu

tahmini Ocak ayında 1.7 puan azaltarak, %0.5'e indirdi. Son rapora göre ABD'nin 2009 yılında %1.6, Euro bölgesinin %2, Japonya'nın ise %2.6 daralacağı tahmin edilmektedir. Kasım ayıyla karşılaştırıldığında en önemli revizyon gelişen ekonomilerin tahminlerinde yapılmıştır. Buna göre yeni sanayileşen Asya ekonomilerin 2009 büyüme tahminler 6 puan azaltılarak %-3.9'e, Rusya'nın ise 4.2 azaltılarak %-0.7'e revize edilmiştir.

Önümüzdeki dönemlerde küresel ticaret ciddi derecede yavaşlayacaktır.

Önümüzdeki dönemler için bir diğer tehlike ise korumacı politikalarından kaynaklanıyor. Dünya ekonomisi resesyona girerken dünya çapında ticaret hacminin de azalacağını tahmin edebiliriz. Fakat bu yavaşlamadan öte küresel ticareti engelleyen bir diğer neden ise alınan önlem paketleri olabilir. Kurtarma paketleri içinde ayrılan fonların sadece iç piyasalarda kullanılması şartı sermayenin uluslar arası akışını yavaşlatacaktır. Yurtiçi fonlardan yararlanan bankaların diğer ülkelerde bulunan şubeleri kaynak sıkıntısı yaşayacaktır. Ayrıca, reel sektörde faaliyet gösteren fabrika ve üretim tesislerin üretim maliyeti düşük olan yerlere taşınmasını engellemek için ayrılan kaynaklar serbest piyasa ekonomisini önemli derecede sarsacaktır. En önemlisi ise, Amerika'da açıklanan önlem paketinde bulunan "Amerikan malı alın" (Buy American) gibi yasal düzenlemeler diğer ülkeleri de aynı yöntemlere itebilir. Büyük Buhran döneminde yaşanan korumacı politikaların doğurduğu sonuçları dikkate aldığımızda piyasa

mekanizmalarını engellemek yerine teşvik edilmesinin gerektiği açıktır. Böylece kaynakların çok daha verimli yerlere akmasını sağlar ve içinde bulunduğumuz krizi kısa dönemde aşmaya yardımcı olur.

Faiz politika enstrümanını tüketen ülkelerde piyasaya likidite arzı para basarak da sağlanabilir.

Ekonomilerin yavaşladığı dönemlerde kullanılan faiz politikası bu krizin doğduğu dönemde hammadde piyasalarındaki fiyat konjonktüründen dolayı pek kullanılamamıştır. Artan hammadde fiyatlarından dolayı, faizlerde indirimle gitmek enflasyonu tetiklemektedir. Fakat hammadde fiyatlarında 2008 yılının ikinci yarısından itibaren başlayan düşüş bu enstrümanın çok daha geniş kullanılmasına olanak sağlamıştır. Böylece, Amerika ve Japonya'da faizler sıfıra çekilmiştir. İngiltere'de ise 164 yıllık süreçte ilk defa %2'nin altına indirilmiştir. İngiltere ve AB'de sırasıyla %1 ve %2 olan merkez bankası faizleri halen daha bu politika enstrümanı için alan sağlarken, Amerika ve Japonya'da artık kullanıma imkanını tüketmiş durumdadır. Düşük faizlerin enflasyonu da tetiklemediği bu dönemde, stagflasyonu önlemek adına bu iki ülkede artık 'quantitative easing' ile merkez bankaları para basarak piyasaya sunabileceği de beklenmektedir. Deflasyon riskini ortadan kaldırmak üzere enflasyon hedeflemesi uygulaması da gündeme gelmektedir.

II. Büyüme ve İstihdam

2008 yılı üçüncü çeyrekte % 0.5 büyümeyle 9 aylık GSYH

gelişme hızı % 3 oranında gerçekleşmiştir.

2008 yılının ilk çeyreğinde % 6.7 oranla beklentilerin üzerinde gerçekleşen büyüme krizin Türkiye'den uzak olduğunu gösterir nitelikteydi. Buna karşın ikinci ve üçüncü çeyrek verileri küresel krizin etkilerini yansıtır nitelikte olmuştur. 15 Aralık 2008 tarihinde TÜİK tarafından açıklanan verilere göre, üçüncü çeyrekte Gayri Safı Yurtiçi Hasıla % 0.5 büyümüştür. İkinci çeyrek büyüme hızının da %2.3'e revize edilmesiyle, ilk 3 çeyrekte büyüme %3 ile sınırlı kalmıştır. 2001 yılı krizinden sonra ilk defa 2007 yılında % 5'in altına inen yıllık büyümenin 2008 yılında %2'nin bile altında kalacağı beklenmektedir.

2008 yılı üçüncü çeyreğinde sanayinin daralması sonucu tarımdışı sektörlerin büyümeye katkısı önemli derecede azalmıştır.

GSYH'nın arz yönlü ana kalemlerini oluşturan sanayi, hizmet ve tarımın ağırlıkları dönemlere göre değişmektedir. Düşük enflasyon, hızlı büyüme döneminde tarımın payı %12.7'den 2008 ikinci çeyrek itibariyle %8.7'e kadar gerilemiştir. Bu dönem içinde tarımdışı sektörlerin büyümeye katkısı ise ortalama her çeyrek %99.6 düzeyinde olmuştur. Fakat ekonomideki yavaşlamayla birlikte bu eğilimde sapmalar oluşmaya başlamıştır. 2002 yılı ilk çeyreğinden sonra istikrarlı biçimde büyümeye pozitif katkı sağlayan sanayi, 2008 yılı üçüncü çeyreğinde %0.5 oranında daralarak genel büyümeyi olumsuz etkilemiştir ve GSYH içinde sektörün ağırlığının azalmasına neden olmuştur. Hizmetler sektöründe de üçüncü çeyrek verilerinde genel

yavaşlama etkisini yansıtmıştır. 2002 yılından itibaren çeyreklik bazda yıllık ortalama %7.4 oranında büyüyen sektörün büyümesi 2008 yılının ikinci çeyreğinde %2.4'e, üçüncü çeyreğinde ise %0.5'e kadar gerilemiştir. 2001 yılının ardından geçen 27 çeyrekte 9'unda eksi büyüme yaşayan tarım sektörü diğer sektörlerle karşılaştırıldığında hızlı büyüme döneminde istikrarsız bir performans sergilemiştir. Buna karşın, 2008 yılı üçüncü çeyreğinde %2.2 oranında büyüyen %0.5 olan toplam büyümenin 0.3 puanını sağlayarak genel büyümeye %64.7 oranında katkı sağlamıştır.

2008 yılı ilk 3 çeyreğinde mali sektörün genel büyümeye katkısı %26.5 olmuştur.

Hizmetler sektörünün alt kalemlerine bakıldığında ise, 2008 yılı üçüncü çeyreğinde genel büyümeye en olumsuz katkının %4.3, %1.8 ve %2.3 oranından daralan inşaat, toptan ve perakende ticaret, ve oteller ve lokantalardan geldiğini görmekteyiz. Genel yavaşlamaya rağmen üçüncü çeyrekte %7.2 oranında büyüyen mali sektör, hizmetlerin büyümesinin pozitif alanda kalmasını sağlamıştır. Önceki çeyreklerde de olumlu gelişme sağlayan mali sektör 2008 yılının ilk üç çeyreğinde %8.4 oranında büyüyen, GSYH'nın %3'lük büyümesinin %26.5'ini sağlayarak, %25,5 katkı sağlayan sanayinin üstüne geçmiştir.

Kamunun GSYH içindeki ağırlığı 2008 yılı üçüncü çeyrek itibariyle %13.3'e ulaşmıştır.

Son dönemde harcamalar yönlü GSYH'da dikkat çeken en önemli gelişme, kamu sektörün

yeniden ağırlık kazanması olmuştur. Krizlerle akıllarda kalmış 1998-2001 döneminde dört çeyreklik kümülatif olarak devletin nihai harcamaları ve kamu yatırımları toplam ekonomide %15'in üzerinde ağırlığa sahipken, 2002 yılı üçüncü çeyrekte itibaren keskin bir şekilde azalarak 2004 yılı üçüncü çeyrek itibariyle %13'ün altına inmiştir. Müteakip dönemlerde bu düzeyde hareket eden kamu oranı 2008 yılı ikinci çeyreğinde %12.92 ile en düşük düzeyine inmiştir. Fakat genel yavaşlamayla birlikte yavaşlayan hanehalkı tüketimi ve ciddi biçimde azalan özel sektör yatırımlarıyla kamunun payı 2008 yılı üçüncü çeyrek itibariyle %13.3 düzeyine çıkmıştır.

2008 üçüncü çeyrekte kamu yatırımları ve devletin mal ve hizmet alımları %22.2 ve 18.2 artmıştır.

2008 yılı ilk iki çeyreğinde artan özel sektör yatırımlarıyla birlikte kamu yatırımlarının sırasıyla %9.2 ve %16.5 oranında daralması kamunun genel ekonomideki payının 2008 yılı ikinci çeyreği itibariyle en düşük düzeye inmesiyle sonuçlanmıştır. Üçüncü çeyrek itibariyle küresel krizin etkisinin artması sonucunda özel sektör yatırımlarının azalması, buna karşın kamu yatırımlarının %22.2 ve devletin mal ve hizmet alımlarının %18.2 oranında artması kamunun payının üçüncü çeyrekte yükselmesinde belirleyici olmuştur.

Hanehalkı tüketimin genel büyümeye katkısı sınırlı kalmıştır.

Hanehalkı tüketimi 2008 yılı üçüncü çeyreğinde %0.3 oranında artarak 2001 yılından sonraki dönemde en düşük

düzeyde gerçekleşmiştir. 2001 yılı krizinden sonra büyümeyi sürükleyen kalem olan hanehalkı tüketimin yavaşlamasıyla genel ekonominin büyümesi de %0.5'e kadar gerilemiştir. %0.3 oranında büyüyen tüketimin genel büyümeye katkısı ise 0.2 puan olmuştur.

%10 oranında azalan özel sektör yatırımları genel büyümeye kısıtlayan en önemli kalemlerden olmuştur.

Kamu sermaye yatırımlarının önemli ölçüde artmasına rağmen, 2008 yılı üçüncü çeyrekte toplam sermaye yatırımları %5.4 oranında azalmıştır. 2002-2007 döneminde ortalama çeyreklik olarak sırasıyla %23.8 ve %14.8 oranında artan özel sektör makine ve teçhizat, ve inşaat yatırımları, 2008 yılı üçüncü çeyrekte %8.4 ve %12.8 oranında azalmıştır. Makine ve teçhizat yatırımlarındaki negatif büyüme ikinci çeyrekte başlamışken, inşaat sektöründe 2002 yılı ilk çeyreğinden sonra ilk eksi büyüme rakamıyla karşı karşıya kaldık. Böylece, 2008 yılı ilk çeyreğinde genel büyümenin 2/5'ini sağlayan özel sektör yatırımları üçüncü çeyrekte %10 daralarak toplam GSYH'nın büyümesine katkısı eksi %400'ün üzerinde olmuştur.

Son dokuz çeyreğin altısında net ihracat toplam büyümeye olumlu katkı sağlamıştır.

Düşük enflasyon hızlı büyüme döneminde (2002-2007) ithalat artışı için ülkemizin cari açığı devamlı açılmış ve net ihracatın genel büyümeye katkısı genellikle negatif olmuştur. Fakat son dönemlerde küresel piyasalarda yaşanan belirsizliklerle birlikte yavaşlayan ekonomimizin dış talebi önemli ölçüde azalmıştır. Buna karşın, ihracat daha yavaş

hızla azalmıştır ve net ihracatın genel büyümeye olumlu katkı yapmasına neden olmuştur. 2001 yılı krizi ardından geçen 27 çeyreklik dönem içinde bu kalemin olumlu katkısı sadece altı çeyrekte yaşanmış, iki çeyrekte ise sıfır olmuştur. Pozitif katkıların sağlandığı çeyreklerin dördü 2006 üçüncü çeyrek - 2007 ikinci çeyrek dönemine, ikisi ise 2008 yılı ikinci ve üçüncü çeyreklerine denk gelmektedir.

2006 yılı ikinci çeyreğinden itibaren %10'un altında seyreden işsizlik oranı 2008 yılının üçüncü çeyreğinde yeniden yükselişe geçerek %10,7'ye ulaşmıştır.

Hızlı büyüme döneminde beklenenin altında azalan işsizlik oranı en düşük düzeye 2006 yılının dördüncü çeyreğinde ulaşmıştır. 2006 sonunda %9,5'e kadar indikten sonra, ekonomideki genel yavaşlama sonucunda işsizlik yeniden artarak 2007 yılını %10 düzeyinde kapatmıştır. 2008 yılının ilk iki çeyreğinde 10 baz puan azalan işsizlik oranı, küresel piyasalardaki belirsizliklerin ülkemize yansmasıyla üçüncü çeyrekte %10,7 düzeyine çıkmıştır.

Tarımdışı işsizlik oranı %13.3 düzeyine çıkmıştır.

2006 yılından itibaren ekonomide yaşanan yavaşlamayla birlikte tarımdışı işsizlik oranı da artmaya başlamıştır. 2007 yılında ortalama olarak %12,6 düzeyinde hareket eden tarımdışı işsizlik oranı, 2008 yılının ilk yarısında da aynı eğilimi sürdürmüştür. Fakat küresel krizin etkisiyle 2008 yılının ortasından itibaren sarsılmaya başlayan reel ekonomide istihdam kaybının yaşanmasıyla, 2008 yılı üçüncü

çeyreğinde işsizlik oranı 0,7 puan yükselerek %13,3 düzeyine ulaşmıştır.

İşsizliğin artmasına rağmen, hizmetler ve sanayi kesimlerinde istihdam en yüksek düzeye ulaşmıştır.

2008 yılı üçüncü çeyreğine geldiğimizde tarım dışı sektörlerin toplamda 312 bin kişilik istihdam yarattıklarını, fakat inşaat sektörünün 89 bin kişilik istihdam kaybına uğradığını görmekteyiz. Bu dönemde sanayi, inşaat ve hizmetler sırasıyla 176, -89 ve 224 bin kişilik yeni istihdam yaratmışlardır. 2004 yılının birinci çeyreğinden itibaren istihdam kaybı yaşamayan hizmetler sektörünün büyüklüğü 10,4 milyon kişiyi aşmıştır. Sanayi sektörlerinde ise istihdam 4380 bin düzeyine aşarak ADNKS'ye geçtikten sonra en yüksek düzeye ulaşmıştır. Bu iki sektöre karşın vasıfsız işçiler için istihdam sağlayan inşaat sektöründe 2003 yılının ilk çeyreğinden sonra en büyük istihdam kaybı gerçekleşmiştir.

III. Enflasyon ve Para Politikası

2008 yılı son iki ayında küresel mali krizin etkilerini azaltma amacıyla Merkez Bankası politika faizlerinde kademeli indirimlere gitmiştir.

Merkez Bankası, özellikle 2008 yılının sonlarına doğru etkisini daha fazla hissettiren mali krizin piyasalardaki likiditeyi azaltma yönlü eğilimi, toplam iç talepteki yavaşlama ve emtia fiyatlarındaki düşüşlerin de etkisiyle politika faizlerinde 2008 Kasım ayında 50 baz puan, Aralık ayında da 125 baz puanlık indirimlere gitmiş olup, borç alma faizlerini sırasıyla 16.25'e ve 15.00'a indirmiştir.

Merkez Bankası 2009 yılı Ocak ayında da piyasalardaki likidite problemini aşma amacıyla faizlerde 200 baz puanlık indirimde gitmiştir.

Uluslararası kredi piyasalarındaki ve küresel ekonomideki sorunların uzun süre daha etkilerinin hissedilmeye devam edileceği beklentisinin kuvvetlenmesi ile Merkez Bankası 15 Ocak 2009 tarihindeki toplantısıyla gecelik borçlanma faiz oranı %15.00'dan %13.00'a, borç verme faiz oranı da %17,50'den %15,50'ye indirmiştir. Küresel mali krizin etkilerinin giderek belirginleştiği 2008 yılı Ekim ayı ve 2009 yılı Ocak ayı döneminde Merkez Bankası kısa vadeli borç alma faizlerinde 375 baz puanlık düşüğe gitmiştir. 2008 yılının sonlarından itibaren bankacılık sektörünün sağladığı toplam kredilerde yaşanan daralma ve bunun tüketici kredileri üzerindeki negatif etkilerinin belirginleşmesi, TCMB'nin faizleri beklentilerin de üzerinde bir oranla indirmesine neden olup, önümüzdeki aylarda yapılması öngörülen faiz indirimlerinin büyük bir kısmını erkene aldığına işaret etmiştir. Bu noktada önemli olan, Merkez Bankası'nın faiz indirimlerinin iç piyasadaki likidite problemini ne ölçüde çözebileceği konusudur.

İlerleyen dönemlerde bankacılık sektörünün takipteki kredilerinde yaşanabilecek artış, petrol fiyatlarının azalış eğiliminin yavaşlaması ve kurlarda yaşanabilecek olası artışlar politika faizlerinin düşürülmesinde büyük önem teşkil edecektir.

Son dönemlerde sert düşüşler yaşayan bankacılık sektörü kredi

hacminde politika faizlerinin de düşürülmesiyle bir yavaşlama gözlemlenmeye başlansa da, bankacılık sektörü için büyük sorun teşkil eden kredi takip oranlarındaki artış trendi büyük önem kazanmaktadır. Önümüzdeki dönemde ekonomideki yavaşlama ve artan işsizlik oranlarının da artmasıyla takipteki krediler sorunu daha da büyüyüp bankaların kredi verme iştahlarını negatif yönlü etkileyebilecek bir sorun olarak gözlemlenmektedir. 2009 yılı itibariyle petrol fiyatlarındaki düşüşün azalması ve önümüzdeki dönemde kurlarda gözlemlenebilecek olası artışlar, Merkez Bankasının geçtiğimiz üç ayda sergilediği radikal faiz düşürme eylemlerini sınırlandıracak faktörler olarak belirmektedir. Bu noktada enflasyonun 2009 Ocak ayında da düşüş eğilimini sürdürmesi ve ticari hayatın canlandırılması amacıyla Şubat ayında da faiz oranlarında bir indirim olma olasılığı kuvvetlenmekte olup, Ocak ayında yapılan 200 baz puanlık indirimden daha az olması beklenmektedir.

Petrol ve emtia fiyatlarının düşüş eğilimi 2009 yılı Ocak ayı itibariyle azalma göstermiştir.

2008 yılının sonlarına doğru daha açık hissedilmeye başlanan ekonomik durgunluğun etkileri, global petrol ve emtia fiyatlarının incelenmesi ile de açık bir şekilde görülmektedir. 2008 yılının Haziran-Temmuz dönemlerinde rekor seviyelere yükselen Rogers Uluslararası Emtia Endeksi (5800 seviyesi), 2009 yılı Ocak ayında az da olsa düşüş eğilimini kaybetmiş olup, 2400 seviyelerinde yer almıştır.

Merkez Bankası 2009 yılı için enflasyon tahminini %6.8

seviyesinde düşürmüştü olup, Ocak ayında enflasyon rakamları uzun bir aradan sonra tekrar tek haneli seviyelere inmiştir.

Merkez Bankası tarafından 26 Ocak 2009 tarihinde yayımlanan 2009 yılının ilk enflasyon raporunda belirtildiği üzere, banka daha önce 2009 yılı yılsonu için %7.5 oranında öngördüğü TÜFE oranını %6.8 seviyesine indirmiştir. Ayrıca, IMF'nin G20 ülkeleri için hazırladığı bilgilendirme notunda sırasıyla 2009 ve 2010 yılları için yıllık TÜFE beklentisi %7.9 ve %6.9 seviyelerinde belirtilmiştir.

3 Şubat 2009 tarihinde açıklanan enflasyon rakamlarına göre enflasyondaki gerilemenin sürdüğünü gözlemlenmektedir. Ocak ayında TÜFE'deki artış bir önceki aya göre %0.29 ve bir önceki yılın aynı ayına göre %9.50 şeklinde gerçekleşmiştir. ÜFE'de ise Ocak ayındaki artış %0.23 ve bir önceki yılın aynı ayına göre artış da %7.90 şeklinde gerçekleşmiştir. Enflasyon rakamlarının uzun bir aradan sonra tek haneli seviyeye inmesi, para politikasına geniş bir hareket alanı sağlamakta ve birlikte uyumlu bir yol izlendiğini göstermektedir.

Ocak ayında yıllık bazda TÜFE'de en yüksek artış %18.67 ile konut grubunda gerçekleşmiştir.

Ocak ayında ana harcama gruplarındaki değişim sırasıyla; eğlence ve kültürde %1.84, gıda ve alkolsüz içeceklerde %1.46, ulaşımda %0.87, haberleşmede %0.80, lokanta ve otellerde %0.78, konutta %0.70, sağlıkta %0.15, alkollü içecekler ve tütünde %0.01'lik artışlar şeklinde gerçekleşirken, eğitimde %0.01, ev eşyasında %0.29,

giyim ve ayakkabıda %0.82 azalma şeklinde gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı ayına göre TÜFE'de en yüksek artış %18.67 ile konut grubunda gerçekleşmiş olup, bunu sırasıyla %13.19 ile lokanta ve oteller, %12.34 ile çeşitli mal ve hizmetler, %11.51 ile gıda ve alkolsüz içecekler, ve son olarak %10.10'luk artışla eğlence ve kültür harcama grubu takip etmiştir. Yine 2009 yılı Ocak ayında işlenmiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler, tütün ürünleri ve altını kapsamayan ÖKTG-H endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %8.92 olarak gerçekleşmiştir.

2008 Aralık ayında aylık %3.54 şeklinde düşen ÜFE endeksi, 2009 yılı Ocak ayında aylık %0.23 oranında artmıştır.

Tüketici fiyatları üzerindeki maliyet kaynaklı etkilerin ölçülebilmesi açısından önemli bir rolü olan ÜFE endeksi de 2008 yılının sonlarına doğru başlayan düşüş eğilimini 2009 yılının ilk ayında da sürdürmüştür. Üretici fiyatları 2008 yılının Aralık ayı itibariyle bir önceki aya göre %3.54 oranında düşüş kaydetmiş olup, yıllık enflasyon da 4.1 puan azalıp %8.11 seviyesine inmiştir. Aralık ayında bir önceki aya göre negatif değişim oranı sergileyen ÜFE rakamları, 2009 yılı Ocak ayında %0.23'lük bir oranda artmıştır. Bu gelişmede, imalat sektöründe azalan petrol fiyatlarının yükselen metal fiyatları tarafından bastırılması neticesinde görülmektedir.

Sanayinin alt kalemlerinden olan elektrik, gaz, su sektöründe diğer kalemlerde görülen aylık negatif değişime rağmen %4.14'lük pozitif gerçekleşmiştir.

2009 yılı Ocak ayında ÜFE'de sektörel bazda bakıldığında tarımda endeks bir önceki aya göre %0.14, sanayide ise %0.25 oranında değişim sergilemiştir. Sanayinin üç alt sektöründen olan madencilik ve taşocakçılığı, imalat sanayisi ve elektrik, gaz, su sektöründe bir önceki aya göre gelişmeler sırasıyla %-1.36, %-0.03 ve %4.14 şeklinde gerçekleşmiştir. Merkez Bankası, bu dönemde döviz kurundaki hareketlerin emtia fiyatlarındaki düşüş ile telafi edilmesi neticesinde üretici fiyatlarında maliyet yönlü baskı yaratıldığının altını çizmiştir.

IV. Kamu Maliyesi

Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan 2008 mali yılı bütçe gerçekleştirmeleri, Temmuz ve Ekim aylarında yapılan revizyonlarda etkisiyle, mali disiplin açısından olumlu bir performans sergilemiştir.

2008 yılı kümülatif mali bütçe uygulama sonuçlarına göre, merkezi yönetim bütçesi öngörülen bütçe açığı hedefinin %94,8'i gerçekleştirerek, 17,69 milyar YTL açık verilmiştir. Resmi tanımlı faiz dışı fazla ise 33,592 milyar YTL düzeyinde gerçekleştirerek, öngörülen hedefin %88,4'üne tekabül etmiştir.

Kümülatif olarak 2008 yılı toplam bütçe giderlerine bakacak olursak, 2008 yılında bütçe giderlerinin, 2007 yılına göre %10,7 oranında artarak 225, 967 milyar YTL düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Faiz hariç giderler kalemi ise 2007 yılına göre %12,9 oranında artış göstererek 175,306 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir.

Burada toplam harcama performansını belirleyen asıl unsurların, 50,661 milyar YTL düzeyinde gerçekleşen faiz giderleri ile faiz hariç giderler

arasında yer alan ve 70,116 milyar YTL düzeyinde gerçekleşen cari transferler kalemi ile 18,441 milyar YTL düzeyinde gerçekleşen sermaye giderleri kalemleri olduğu görülmektedir.

Görev zararları, yerel yönetimlere aktarılan fonlar, tarımsal destekleme nedeniyle, cari transferler kaleminde yukarı yönlü önemli oranda bir bozulma gözlenmiştir.

Yerel yönetimlere aktarılan fonların yukarı yönlü olumsuz etkisini, başlangıç ödeneğinin önemli oranda üstünde, 3,173 milyar YTL düzeyinde gerçekleşen sermaye transferlerinde de görmek mümkündür.

Merkezi yönetim bütçesinin gelir kalemlerine bakılacak olursa, öngörülen bütçe gelirlerinin yılsonu gelir hedefine oranının %102,1 olduğunu ve bir önceki yıla göre bütçe gelirlerinin %9,7 oranında artış göstererek, 208,898 milyar YTL düzeyini bulduğu görülmektedir. Merkezi bütçe performansının önemli göstergelerinden biri olan vergi gelirleri, bir önceki yıla göre %10 oranında bir artışla 168,87 milyar YTL düzeyini bulmuştur.

Vergi türleri itibariyle 2008 yılı gerçekleştirmelerine bakıldığında, tüm vergi türlerinde bir önceki yıla göre artış kaydedilmiştir.

Vergi gelirleri kalemlerini belirleyici unsurunun 41,832 milyar YTL ile Özel Tüketim Vergisi ile 38,028 milyar YTL ile Gelir Vergisi ve 29,968 milyar YTL ile İthalde Alınan Katma Değer Vergisi olduğu görülmektedir. Ancak vergi gelirlerinin bütün bir yıl boyunca performanslarına bakıldığında,

cari ekonomik gelişmelere daha duyarlı olan dolaylı vergilerde yavaşlama, ekonomide gözlemlenen daralmanın da önemli bir habercisi niteliğindedir.

Özellikle yılın son üç ayında bütçe bozulmasının daha da belirgin bir hal aldığı görülmektedir.

Sonuç olarak, yaşanan küresel mali krizin ekonomiye etkilerinin bütçe performansına yansımaları görülmektedir. Gelişmiş ülkelerin vergi sisteminden farklı olarak performansının kabaca neredeyse %70'ini harcamalar üzerinden alınan dolaylı vergilere, geri kalanını ise, neredeyse %30'unu gelir üzerinde alınan dolaysız vergilere göre esaslandıran Türk Vergi sisteminde 2009 yılı ve sonraki yıllarda, vergi gelirlerinde ciddi bir bozulma yaşanacağı tahmin edilmektedir.

Ocak 2009 merkezi yönetim bütçe uygulama sonuçlarından hareketle, ekonomide yaşanan durgunluğun etkileri, gerçekleşen harcama artışları ve vergi gelirlerinde gözlemlenen düşüşle daha belirgin bir hal almıştır.

2009 yılı Ocak ayında merkezi yönetim bütçesi 2,967 milyar TL açık vermiştir. Diğer bir ifadeyle, bu dönemde merkezi yönetim bütçesi, bir önceki yılın aynı dönemine göre, %465,8 oranında artış göstererek, yukarı yönlü olumsuz bir sapma göstermiştir. Bütçenin bu dönemde verdiği faiz dışı fazlanın, bir önceki yılın aynı döneminde gerçekleşen 3,759 milyar YTL'lik büyüklüğe göre, bir hayli düştüğünü ve 816 milyon TL faiz dışı fazla rakamına ulaşıldığı görülmektedir. Faiz dışı fazla hedefinde önümüzdeki aylarda

da düşüşler yaşanacağı tahmin edilmektedir.

2008 yılın son üç ayında belirgin olarak gözlemlenen harcama arttırıcı düzenlemelerin olumsuz etkisini telafi edici önlemler alınmadığı müddetçe, Hazine'nin borç çevirme oranlarının yükselme eğilimi içine girerek, faizler üzerinde yukarı yönlü baskı yapma ihtimali artacaktır.

2009 Ocak dönemi merkezi yönetim bütçesi giderlerine bakıldığında, tüm yıl için öngörülen ödenğin %7,3'ü bu dönemde kullanılarak, 18,796 milyar TL düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Faiz giderlerinde bir önceki yılın Ocak ayına göre %11,7'lik bir gerileme ile 3,783 milyar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Faiz hariç giderler kalemindeki, bir önceki yıla göre kaydedilen %24,9'luk yukarı yönlü olumsuz sapma, bütün bir yıl için bu kaleme ayrılan ödenğin %7,4'ünün kullanılmasına neden olmuş ve 15,013 milyar TL düzeyini bulmuştur. Özellikle bu harcama kalemleri arasında esas belirleyici unsurlar olarak, 2008 yılının aynı dönemine göre %39,5'luk artış göstererek 7,166 milyar TL düzeyinde gerçekleşen cari transferler ile yine bir önceki yıla göre %16,6'lık artış gösteren ve 15,013 düzeyinde gerçekleşen personel giderleri dikkati çektiği görülmektedir.

Özellikle dolaylı vergilerin cari olarak bile 2008 yılının aynı dönemine göre altında bir performans sergilemesi, 2009 yılında Türkiye ekonomisinin küçüleceğine ve piyasalarda yaşanan durgunluğun devam edeceğine dair önemli bir işarettir.

2009 yılı Ocak ayı merkezi yönetim bütçe gelirleri gerçekleştirmelerine bakıldığında, özellikle dikkati çeken unsur, vergi gelirlerinde bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,4'lük bir gerileme kaydedilerek, bu dönemde 13,825 milyar TL vergi tahsilatı yapılmış olmasıdır.

Küresel ekonomide meydana gelen daralmanın ekonomimize bir yansıması olarak, Dahilde Alınan KDV %5,5, İthalde Alınan KDV %30,2, Özel Tüketim Vergisi %5,3 ve Harçlar %7,7 oranında azalış göstermiştir.

2009 Ocak ayında, bir önceki yılın aynı dönemine göre neredeyse altı kat artış gösteren bütçe açığı, mali disiplinde önemli oranda bir tahribat yaşandığına işaret etmektedir. Ve mali önlemler alınmazsa bu tahribatın önümüzdeki aylarda da devam etmesi kaçınılmaz görülmektedir.

Ocak 2009 bütçe gerçekleşme sonuçları, küresel krizin ülkemizde daha da derinleştiğine ve öte yandan faiz dışı giderler kalemindeki artıştan da anlaşılacağı üzere, seçim ekonomisi uygulamalarına da hız verildiğine işaret etmektedir.

AKP hükümetinin iktidara geldiği günden bugüne kadarki son altı yıllık iktisadi politika performansına bakıldığında, hükümetin en başarılı politikasının maliye politikası olduğu iddia edilebilir.

Türkiye önceki yıllarda küresel konjonktürün pozitif gidişatından fazlasıyla nasiplenerek, mevcut özelleştirme kaynaklarını akılcıca pazarlayarak, bütçeye önemli finansman sağlamayı başardı. Ancak, şuan Türkiye ekonomisinin daraldığı ve küresel konjonktürün dar

boğazdan geçtiği bir dönemden geçmekteyiz. 2009 yılının Ocak ayı merkezi bütçe uygulama sonuçları da adeta bunu doğrular nitelikte. Önümüzdeki günlerde daha net görüleceği üzere, ne eski özelleştirme gelirlerinden fazlasıyla faydalanarak ek finansman sağlamak olası gözükmemekte, ne de ekonomik canlılıktan kaynaklanan yüksek dolaylı vergi gelirleri ile merkezi bütçe gelirlerini desteklemek.

2009 yılında yapılacak olan yerel seçimlerinde etkisiyle, kamu maliyesi açısından zorlu bir yıl Türkiye ekonomisini beklemekte. Bütçe gelirlerinin düşerken, içine girilen seçim ekonomisi durumunun da etkisiyle artan harcamalar sonucu, bütçe açığının 2009 yılında daha da artacağı beklenmektedir.

Küresel kriz nedeniyle esnek maliye politikası uygulamasına geçilmesi ve dolayısıyla kamu maliyesinin gevşetilmesi hususunda, ekonominin hemen hemen her kesiminden destek gelmekte. Harcamaların halihazırda 2008'in son üç ayında ve 2009'un ilk ayı itibariyle arttırılmış olduğu gözlemlenmekle birlikte; kestirmesi en güç olan kısmın da, bu harcamaların piyasalara güven tesis etmek ve iç talebi arttırıcı yönde ne kadar etkin olacağının bilinmemesidir.

V. Ödemeler Dengesi

İhracatın ithalatı karşılama oranı artmaktadır.

2008 yılı Aralık ayı itibariyle, 12 aylık toplam ihracat 132 milyar dolar, ithalat ise 202 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve yıllık dış ticaret açığı 69.8 milyar dolara gerilemiştir. Böylece, 2006 yılında %60'ın altına inen

ihracatın ithalatı karşılama oranı 2008 yılı sonu itibariyle %65'i geçmiştir. Bu kazanımın arkasındaki önemli gelişme ihracat artışı değildir. Hem ihracat hem de ithalat Ekim, Kasım ve Aralık aylarında daralmıştır, fakat ithalatın azalması daha hızlı olmuştur. Son üç ayda yaşanan negatif büyümeler sonucunda 12 aylık kümülatif büyümede de ciddi yavaşlama yaşanmıştır. Eylül ayında %35'in üstünde artan 12 aylık kümülatif ihracat aynı zamanda 1988 yılından sonra en yüksek artış hızını da yakalamış oldu. Fakat sonradan yavaşlayarak, Aralık ayında %23'e gerilemiştir. İthalatta ise 2008 yılı Eylül ayında son üç yılın rekoru kırıldıktan sonra, Aralık ayı itibariyle %18'e kadar gerilemiştir.

2008 yılı Kasım ayından itibaren dış ticarete hem miktar olarak hem de birim değer olarak azalmalar başlamıştır.

2008 yılına kadar genel ihracat ve ithalat artışları ağırlıklı olarak miktar artışlarından kaynaklanırken, 2008 yılından itibaren yılından itibaren ağırlıklı olarak birim değer fiyatının yükselmesiyle gerçekleşmiştir. Hatta Ağustos ayında sıfır olarak gerçekleşen ithalat miktar artışı Eylül ayından itibaren azalmaya başlamıştır. Buna rağmen, birim değer fiyat artışlarından dolayı genel ithalat Kasım ayına kadar artmaya devam etmiştir. İhracatta ise, 2008 yılı Mart ayından itibaren fiyat artışları belirleyici olmaya başlamıştır. Fakat Kasım ayından itibaren hem miktar, hem de birim değer endeksi genel ithalat ve ihracatı azaltıcı yönde etkilemeye başlamıştır. Böylece, ithalat ürünlerinden kaynaklanan

enflasyonist baskı da azalmış oldu.

2008 yılsonu itibariyle 41 milyar dolara ulaşan cari açığın %40'ına denk gelen 16.5 milyar doları borç yaratmayan işlemlerle karşılanmıştır.

Dış ticaret ve yatırım dengesiyle birlikte 2008 yılı sonu cari işlemler açığı 41 milyar doların üzerinde gerçekleşmiştir. Bu açığın %79'una denk gelen 33 milyar dolarlık kısmı borç yaratan, %40'ına denk gelen 16.5 milyarlık kısmı borç yaratmayan işlemler tarafından karşılanmıştır. Fazla gelen kısım ise rezervlerin 8 milyar dolar artmasına neden olmuştur. Aylık olarak 2008 yılı Ağustos-Kasım döneminde yabancıların hem DİBS'den hem de yerli hisse senedi piyasasından çıkmaları borç yaratmayan kalemi olumsuz etkilemiştir. Fakat Aralık ayında bu kalemlere yeniden giriş yapan yabancı sermaye bu işlemlere 0.7 milyar dolarlık katkı sağlamıştır. Küresel krize rağmen, doğrudan yabancı sermayenin ülkemize girmeye devam etmesi vurgulanması gereken ve borç yaratmayan kalemleri en önemli kalemdir. Net olarak 2008 yılında 15.1 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen yabancı yatırım 2007 yılının 19.9 milyar dolar düzeyinden az olmasına rağmen konjoktür dikkate alınırsa olumlu olduğu söylenebilir.

33 milyar dolar düzeyine ulaşan borç yaratan işlemlerin 23.2 milyar dolarlık kısmı özel sektörün uzun vadeli borçlanmasıyla oluşmuştur.

12 aylık kümülatif özel sektör borçlanması 2008 yılı Temmuz ayında 54.4 milyar dolarla rekor kırdıktan sonra azalarak 2008 yılı sonunda 33 milyar dolara

gerilemiştir. Bu borçlanmanın 2.9 milyar doları bankacılık, 23.4 milyar doları ise reel sektör tarafından sağlanmıştır. Bankacılık sektörünün kısa vadeli dış borçlanması toplam borçlanmanın %81'ini oluştururken, reel sektörde bu oran %4 düzeyinde olmuştur. Böylece, reel sektör tarafında cari açığın finansmanı konusunda önemli büyüklüğe sahip 22.4 milyar dolar uzun vadeli borçlanmayla sağlanmıştır.

Dış borç stoku arta da, kısa vadeli borç stoku Merkez Bankası rezervlerin altında kalmaktadır.

Dış finansmandaki bu gelişmelerle, 2008 yılı üçüncü çeyreğinde toplam dış borç stoku 280 milyar doları aşmıştır. Toplam borç stokun 196 milyar doları özel sektöre aitken, bunun 145 milyar doları uzun vadeli. Bu birikimlerle 2009 yılında 40 milyar dolar dış borç ödemesi gereken Türkiye'nin sonraki yıllardaki yıllık ödemesi 20 milyarı altında olacaktır. Borç ödeme kapasitesinin göstergesi olan kısa vadeli borç tokun Merkez Bankasına oranı ise son 4 çeyrekte artarak %65'i geçmiştir. 2008 yılının son çeyreğinde Merkez Bankası rezervleri 75 milyar doların altına inmiş olsa da, kısa vadeli borç stokunun üzerinde olması borç ödeme kapasitesinde sorun olmadığına olumlu göstergedir.

[illegible]

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2007-2008)															
SEKTÖREL ÜRETİM															
		2007	2008												
		Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
SANAYİ ÜRETİMİ (yıllık % değişim)		% Pay													
Toplam Sanayi	100	-1.9	11.6	8.4	2.6	7.0	3.2	2.4	3.8	-3.6	-4.3	-6.8	-13.3	-17.6	
Madencilik	3.61	-0.7	15.2	15.9	14.9	5.8	7.0	14.2	12.3	3.4	-0.5	8.9	-0.4	-2.0	
İmalât	85.94	-2.6	11.3	7.5	1.9	7.2	2.7	1.7	3.3	-5.0	-5.3	-8.2	-14.9	-19.9	
Elektrik, Gaz ve Su	10.45	3.1	12.7	13.3	4.9	5.2	6.7	4.6	4.0	3.7	1.9	-0.4	-3.7	-5.3	
İMALÂT SANAYİ (yıllık % değişim)		% Pay													
Gıda ürün. ve içecek imalatı	11.56	-14.5	6.9	2.4	1.4	5.7	11.3	4.0	4.8	-0.6	-5.0	0.9	6.5	14.3	
Tütün ürünleri imalatı	1.38	-15.3	-13.7	-4.5	-2.8	16.5	10.6	2.1	23.8	23.4	12.5	4.0	16.5	-0.2	
Tekstil ürünleri imalatı	12.82	-12.4	0.4	-3.1	-10.4	-6.3	-11.5	-11.4	-8.2	-13.3	-11.9	-10.1	-16.4	-23.7	
Giyim eşyası imalatı	7.78	-8.6	5.6	2.4	-13.7	-13.2	-13.8	-20.2	-21.4	-12.9	-8.2	-12.8	-13.6	-19.0	
Derinin işl., bavul çanta vb.	0.91	-37.6	15.3	-17.2	-16.1	0.7	-5.6	-11.0	-9.9	1.6	-1.5	7.3	-2.4	-18.9	
Ağaç ve mantar ür.imal.(Mob.hariç)	0.95	-9.8	26.1	8.8	5.4	23.5	3.9	17.0	27.4	7.6	7.1	11.1	-5.1	-3.5	
Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	1.63	-5.6	18.0	4.8	3.6	4.9	6.3	10.8	3.7	-0.2	-1.0	-0.8	-3.0	-8.5	
Basım ve yayım imalatı	1.88	-3.2	5.0	7.8	3.6	3.0	1.8	4.3	0.5	-20.5	6.3	-9.4	-4.7	-13.5	
Kok köm., rafine edilmiş petrol ür.im.	2.14	2.1	5.4	-7.4	4.0	16.1	-1.4	1.4	4.9	6.7	3.7	-1.2	-19.7	-38.0	
Kimyasal madde ürünleri imalatı	8.85	13.3	16.9	16.7	-0.8	5.7	-0.6	6.6	3.8	0.2	-4.1	-7.0	-15.0	-19.4	
Plastik-kauçuk ürünleri imalatı	4.57	-5.2	11.5	3.4	-0.3	5.7	2.6	-4.4	1.0	-0.8	-7.6	-6.0	-17.6	-25.6	
Metalik olmayan diğer min.mad.imal.	7.07	-12.3	7.3	1.6	0.6	3.7	2.2	-0.3	5.1	-4.5	-8.8	-2.8	-6.4	-21.0	
Ana metal sanayi	9.08	0.8	12.2	6.7	5.4	6.3	6.6	6.2	8.1	-0.4	-4.5	-19.5	-25.2	-26.6	
Metal eşya sanayi, mak.teçh. hariç	3.81	1.9	10.0	6.3	-0.2	4.5	-5.3	0.0	-1.5	-8.0	-5.9	-17.3	-25.2	-32.3	
B.y.s. Makina ve teçhizat imalatı	6.49	-16.0	-1.8	-3.5	-4.3	2.5	-0.1	-5.3	4.7	-7.3	-6.2	-10.9	-11.1	-14.9	
Büro, muhasebe bilgi işlem mak. İm.	0.08	-18.7	77.9	39.9	27.0	14.6	28.4	10.6	12.9	-33.5	-10.4	-24.7	10.3	-10.6	
B.y.s. Elektrikli makina cihaz.imalatı	2.73	2.0	22.5	11.9	2.8	10.5	4.4	12.3	11.3	-12.9	-6.9	-1.0	-19.0	-18.4	
Radio,TV haberleşme cihazları imal.	1.8	60.3	0.1	-12.6	-40.8	-18.4	-35.2	7.7	-32.3	2.2	-18.3	-21.6	-26.2	-57.3	
Tıbbi,hassas ve optik aletl., saat ima.	0.44	19.2	39.1	38.8	21.8	22.3	16.6	52.7	42.2	-8.2	-3.1	-26.6	-26.9	-11.0	
Taşıt araçları ve karoseri imalatı	9.84	9.7	41.4	33.5	29.5	48.2	28.1	18.0	16.4	-9.9	-4.3	-17.8	-42.4	-52.2	
Diğer ulaşım araçları imalatı	1.03	41.8	-5.0	44.8	-21.9	-14.3	-5.5	13.6	36.6	2.2	-0.8	6.7	-4.6	35.8	
Mobilya imalatı, b.y.s. diğer imal.	3.16	23.2	16.0	14.4	39.6	10.2	4.2	5.6	11.2	-3.7	1.5	0.7	-4.0	-4.9	
Geniş Kategoriler (yıllık % değişim)															
Aramalı İmalatı		-5.8	8.3	2.6	-0.8	2.6	0.9	0.0	3.0	-5.1	-7.5	-8.3	-16.8	-23.0	
Dayanıklı Tüketim Mali İmalatı		-0.6	3.6	2.3	14.2	2.8	-0.7	-0.5	13.5	-8.4	-2.2	-4.4	-8.3	-16.3	
Dayanaksız Tüketim Mali İmalatı		-6.7	9.2	6.6	-3.9	1.9	-0.8	-2.2	-2.5	-4.6	-3.2	-4.2	-3.9	-6.7	
Enerji		1.4	12.1	11.7	6.9	5.6	5.5	6.2	5.2	4.5	2.4	1.3	-3.8	-7.6	
Sermaye Mali		11.4	26.8	24.4	12.8	27.6	14.0	12.8	11.0	-4.7	-5.1	-15.0	-29.9	-31.2	

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2007-2008)
FİNANSAL PİYASALAR

	2007	2008											
	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
HİSSE SENETLERİ PİYASASI													
Ulusal 100 Endeks (1986=1)	55,297	48,662	44,680	41,450	42,217	41,537	38,311	36,799	41,169	37,103	28,119	25,225	25,711
Ulusal 100 Endeks (Aylık % Artış)	1.76	-12.00	-8.18	-7.23	1.85	-1.61	-7.77	-3.95	11.88	-9.88	-24.21	-10.29	1.93
İşlem Hacmi (Milyon Ytl)	21,544	34,738	32,454	29,461	30,243	26,469	22,819	31,350	23,668	28,544	29,782	25,724	17,363
İMKB Piyasa Değeri (Milyon Ytl)	112,468	90,466	94,194	82,486	91,637	89,097	76,190	92,902	90,140	81,522	63,376	59,409	61,581
Yerli Yatırımcı Payı (%)	27.63	28.11	28.23	28.90	29.02	29.80	30.16	28.66	31.01	30.84	32.50	33.09	32.54
Yabancı Yatırımcı Payı (%)	72.37	71.89	71.77	71.10	70.98	70.20	69.84	71.34	68.99	69.16	67.50	66.91	67.46
VADELİ İŞLEMLER PİYASASI													
YTL/\$ Kontratları													
Ekim 2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aralık 2007	1.165	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şubat 2008	1.1945	1.1905	1.1965	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nisan 2008	1.216	1.2145	1.2265	1.3355	1.291	-	-	-	-	-	-	-	-
Haziran 2008	-	1.2365	1.251	1.3645	1.311	1.231	1.2245	-	-	-	-	-	-
Ağustos 2008	-	-	-	1.3795	1.347	1.2605	1.26	1.1745	1.1805	-	-	-	-
Ekim 2008	-	-	-	-	-	1.2855	1.2885	1.204	1.214	1.2725	1.5170	-	-
Aralık 2008	-	1.299	1.3285	1.454	1.4105	1.3265	1.327	1.2355	1.2455	1.302	1.6076	1.6424	1.5630
Şubat 2009	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.3275	1.5583	1.6690	1.5760
Nisan 2009	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.7057	1.6156
YTL/€ Kontratları													
Ekim 2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aralık 2007	1.714	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şubat 2008	1.757	1.7615	1.8185	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nisan 2008	1.7775	1.787	1.8505	2.0925	2.009	-	-	-	-	-	-	-	-
Haziran 2008	-	1.825	1.926	2.122	2.042	1.9035	1.934	-	-	-	-	-	-
Ağustos 2008	-	-	-	2.1615	2.1045	1.9385	1.983	1.84	1.74	-	-	-	-
Ekim 2008	-	-	-	-	-	1.979	2.032	1.877	1.785	1.8265	1.9799	-	-
Aralık 2008	-	1.855	1.99	2.24	2.21	2.075	2.078	1.918	1.829	1.8525	2.0407	2.0452	2.1465
Şubat 2009	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.905	1.9715	2.1255	2.1965
Nisan 2009	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.1112	2.2369
TAHVİL ve BONO PİYASASI													
Hazine Bonosu/Devlet Tahvili Getirileri*													
1-30 Gün Vadeli	15.16	14.88	15.11	15.36	15.52	15.85	16.99	16.92	16.82	17.21	18.97	17.11	15.58
31-60 Gün Vadeli	15.13	14.88	15.37	15.37	15.54	16.92	17.26	16.86	17.17	17.44	17.59	16.86	16.56
61-90 Gün Vadeli	15.12	15.15	15.37	15.63	16.44	17.14	17.41	17.14	17.19	17.56	17.93	17.85	17.25
91-180 Gün Vadeli	15.42	15.62	15.93	16.29	16.54	17.33	17.97	17.70	17.79	18.07	18.95	18.42	16.58
181-270 Gün Vadeli	16.28	15.85	16.03	16.94	17.21	18.41	19.36	18.60	18.37	18.43	20.24	19.86	17.61
271-365 Gün Vadeli	16.60	16.32	16.67	17.58	18.29	19.24	20.27	19.93	18.88	18.92	21.17	21.62	17.82
366 ve Üstü	17.37	17.21	17.58	18.75	19.68	20.90	22.76	22.14	19.85	20.17	22.90	23.13	18.88
(..) Yayınlanmamış veri													
* Yıllık Basit Faizle Ağırlıklı Ortalamalar													

(**) Eksi işareti artışı göstermektedir.

ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2006-2007)
MERKEZİ BÜTÇE

	2007 Aralık	2008 Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyon YTL)													
Gelirler	189,617	193,007	197,399	190,696	193,944	193,430	197,329	202,112	209,100	208,492	209,448	208,688	208,898
Vergi Gelirleri	152,832	155,914	159,550	159,146	162,189	163,668	164,996	167,786	168,959	168,452	169,319	168,316	168,087
Diğer Gelirler	36,786	37,093	37,848	31,550	31,754	29,762	32,333	34,326	40,141	40,040	40,128	40,373	40,811
Harcamalar	203,501	201,319	202,613	205,621	207,896	206,030	203,410	205,439	209,946	215,019	215,943	221,129	225,967
Cari	71,510	72,286	72,735	73,329	73,721	74,325	75,181	75,365	75,975	77,497	78,023	78,721	79,167
Yatırım	12,915	12,785	12,419	12,587	12,508	12,682	13,128	13,528	13,924	15,189	15,557	16,506	18,441
Transferler	115,523	112,742	113,796	116,073	117,801	114,953	111,068	112,417	116,215	118,332	118,359	121,780	123,949
Cari Transferler	63,249	63,500	64,587	65,906	66,686	67,187	65,699	65,436	65,213	68,065	67,851	68,210	70,116
Sermaye Transferleri	3,543	3,247	3,468	3,650	3,514	3,101	2,792	2,736	2,934	2,969	3,112	3,011	3,173
Faiz Giderleri	48,732	45,994	45,741	46,516	47,601	44,664	42,578	44,246	48,069	47,298	47,396	50,560	50,661
İç Borç Faiz Ödemeleri	41,519	39,165	38,940	39,381	41,032	38,277	36,313	38,072	41,957	41,063	41,267	44,246	44,516
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	34,848	37,682	40,527	31,591	33,649	32,065	36,497	40,919	47,222	40,771	40,901	38,119	33,592
Bütçe Dengesi	-13,883	-8,312	-5,214	-14,925	-13,952	-12,600	-6,081	-3,327	-846	-6,526	-6,495	-12,441	-17,069
Bütçe Emanetleri ve Avanslar	52	-2,420	-741	-1,224	-458	-506	-466	-1,990	-3,352	-1,816	-3,172	-1,111	..
Nakit Dengesi	-14,679	-11,597	-7,424	-17,981	-15,315	-13,024	-6,184	-4,466	-3,436	-7,667	-9,093	-14,089	..
Finansman	14,679	11,597	7,424	17,981	15,315	13,024	6,184	4,466	3,436	7,667	9,093	14,089	..
Dış Borçlanma (net)	-2,478	-4,465	-5,788	-6,395	-4,754	65	28	519	705	3,404	4,279	3,689	..
İç Borçlanma (net)	8,915	6,302	3,101	4,279	6,934	4,098	8,150	6,588	8,691	7,272	9,209	11,576	..
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-3,460	-6,071	-4,916	-6,106	-4,938	-4,938	-4,938	-1,519	2,576	2,389	2,939	6,204	..
Diğer	8,242	9,760	10,111	20,097	13,135	8,860	-1,994	-2,641	-5,961	-3,010	-4,395	-1,177	..
12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyon \$)													
Gelirler	161,657	164,901	166,137	154,738	149,566	155,116	160,717	167,042	178,311	169,556	142,165	131,428	135,753
Vergi Gelirleri	130,296	133,210	134,282	129,137	125,077	131,250	134,383	138,672	144,081	136,993	114,928	106,002	109,232
Diğer Gelirler	31,361	31,691	31,854	25,601	24,488	23,867	26,334	28,370	34,230	32,563	27,238	25,426	26,521
Harcamalar	173,493	172,002	170,525	166,848	160,326	165,221	165,670	169,792	179,033	174,863	146,574	139,263	146,846
Cari	60,965	61,760	61,216	59,502	56,852	59,603	61,232	62,287	64,788	63,024	52,959	49,577	51,447
Yatırım	11,011	10,923	10,452	10,214	9,646	10,170	10,692	11,181	11,874	12,353	10,560	10,395	11,984
Transferler	98,489	96,324	95,774	94,186	90,846	92,183	90,461	92,911	99,103	96,233	80,338	76,695	80,549
Cari Transferler	53,923	54,253	54,358	53,479	51,427	53,879	53,510	54,081	55,610	55,353	46,055	42,957	45,565
Sermaye Transferleri	3,020	2,775	2,919	2,962	2,710	2,487	2,274	2,261	2,502	2,415	2,112	1,896	2,062
Faiz Giderleri	41,546	39,296	38,497	37,745	36,709	35,817	34,678	36,569	40,991	38,465	32,171	31,842	32,922
İç Borç Faiz Ödemeleri	35,396	33,462	32,773	31,956	31,643	30,695	29,575	31,465	35,779	33,394	28,011	27,865	28,929
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	29,710	32,195	34,109	25,634	25,949	25,713	29,725	33,819	40,269	33,157	27,762	24,007	21,830
Bütçe Dengesi	-11,836	-7,101	-4,388	-12,110	-10,760	-10,104	-4,953	-2,750	-722	-5,308	-4,408	-7,835	-11,093
Bütçe Emanetleri ve Avanslar	44	-2,068	-623	-994	-353	-406	-379	-1,644	-2,858	-1,477	-2,153	-700	..
Nakit Dengesi	-12,515	-9,908	-6,248	-14,591	-11,811	-10,444	-5,037	-3,691	-2,930	-6,235	-6,172	-8,873	..
Finansman	12,515	9,908	6,248	14,591	11,811	10,444	5,037	3,691	2,930	6,235	6,172	8,873	..
Dış Borçlanma (net)	-2,112	-3,815	-4,871	-5,189	-3,666	52	23	429	601	2,769	2,904	2,324	..
İç Borçlanma (net)	7,601	5,385	2,610	3,472	5,348	3,286	6,638	5,445	7,411	5,914	6,251	7,290	..
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-2,949	-5,187	-4,137	-4,954	-3,808	-3,960	-4,022	-1,255	2,196	1,943	1,995	3,907	..
Diğer	7,026	8,339	8,510	16,308	10,129	7,105	-1,624	-2,182	-5,083	-2,448	-2,983	-741	..
KAMU BORÇ STOKU (GSYH'ye oran, %)													
Toplam Kamu Brüt Borç Stoku	41.6	42.3	40.3	39.9
Toplam Kamu Net Borç Stoku	29.1	27.8	25.6	25.4
Net Dış Borç Stoku	1.3	1.1	1.6	1.0
Net İç Borç Stoku	27.8	26.7	24.0	24.3
(..) Yayınlanmamış veri													

(..) *Yayınlanmamış veri*

GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (1998 fiyatlarıyla)

Harcama Gruplarına Göre	Yıllık % Büyüme		% Pay	Dönemler İtibariyle Yıllık % Büyüme			
	2006	2007	2007	2007-4	2008-1	2008-2	2008-3
Yerleşik Hanehalklarının Tüketimi	4.6	4.1	68.7	4.6	6.5	3.4	0.3
Yerleşik ve Y. Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi	4.6	3.4	72.3	3.6	6.3	2.8	-0.2
Yerleşik Olmayan Hanehalklarının Yurtiçi Tüketimi (-)	0.9	-7.1	4.2	-10.1	0.5	-11.1	-8.6
Yerleşik Hanehalklarının Yurtdışı Tüketimi	-13.9	6.9	0.5	24.7	-1.4	-15.3	-26.3
Devletin nihai tüketim harcamaları	8.4	6.5	10.0	2.7	5.6	-3.7	7.7
Maaş ve Ücret	0.4	1.1	5.0	1.1	0.4	-0.3	-2.1
Mal ve Hizmet Alımları	19.0	12.6	5.0	3.9	13.4	-7.0	18.4
Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu	13.3	5.5	25.8	8.7	10.1	-0.8	-5.4
Kamu Sektörü	2.6	7.3	3.3	1.5	-9.2	-16.5	22.2
Makine teçhizat	-18.5	14.8	0.8	15.7	43.8	36.4	23.1
İnşaat	10.4	5.2	2.6	-6.2	-14.0	-25.2	22.0
Özel Sektör	15.0	5.2	22.4	10.1	12.1	1.4	-10.0
Makine Teçhizat	12.2	4.7	14.2	15.1	16.7	-1.5	-8.4
İnşaat	20.3	6.3	8.2	2.2	4.8	7.0	-12.8
Stok Değişimleri	12.1	-123.8	0.2	-43.2	19.1	-12.6	-13.8
Mal ve Hizmet İhracatı	6.6	7.3	25.0	3.3	12.2	2.5	1.5
Mal ve Hizmet İthalatı (-)	6.9	10.7	29.6	15.5	13.0	0.9	-4.2
G.S.Y.H	6.9	4.6	100.0	3.6	6.7	2.3	0.5

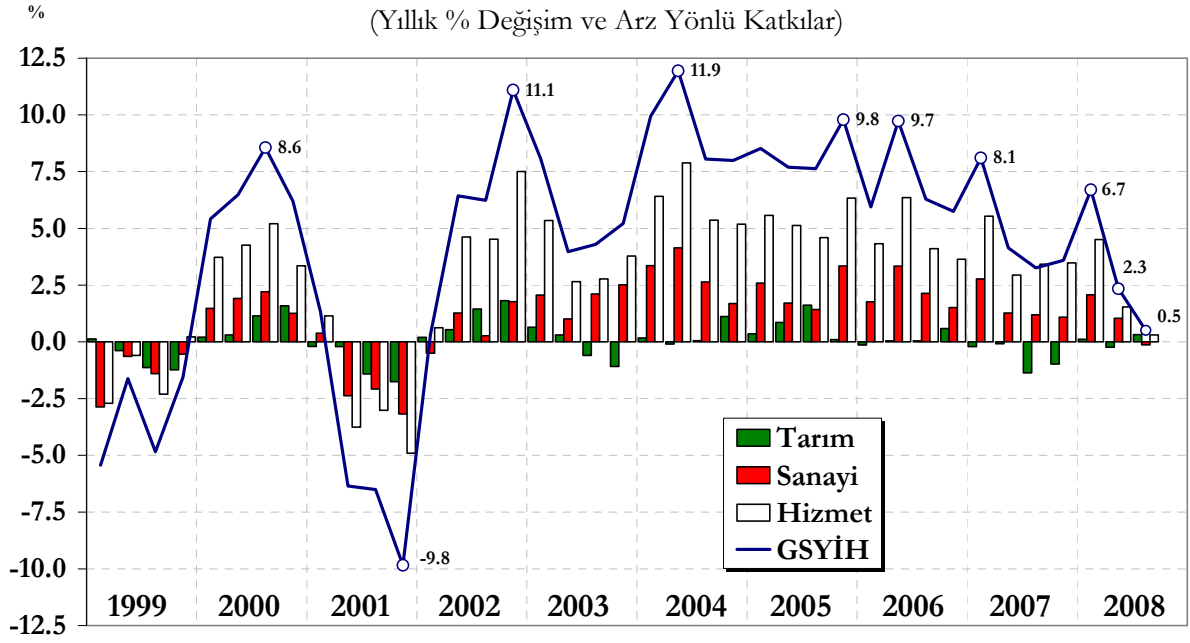
Sektörler İtibariyle	Yıllık % Büyüme		% Pay	Dönemler İtibariyle Yıllık % Büyüme			
	2006	2007	2007	2007-4	2008-1	2008-2	2008-3
Tarım, Avcılık ve Ormancılık	1.3	-7.2	8.6	-10.9	2.6	-3.6	2.2
Balıkçılık	4.1	0.7	0.3	-1.0	4.7	12.4	6.9
Madencilik ve Taşocaklığı	5.2	8.1	0.8	2.7	8.4	7.7	3.9
İmalat Sanayi	8.4	5.6	24.0	4.0	7.3	3.4	-1.1
Elektrik, Gaz, Buhar, Sıcak Su Ürt. ve Dağ.	8.6	6.8	2.0	5.8	8.3	6.0	4.1
İnşaat	18.5	5.7	6.5	0.3	1.5	-0.2	-4.3
Toptan ve Perakende Ticaret	6.3	5.7	13.3	6.7	9.3	3.9	-1.8
Oteller ve Lokantalar	2.5	2.1	1.9	1.8	1.3	0.6	-2.3
Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme	6.8	6.9	14.6	7.2	7.8	4.0	1.5
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	14.0	9.8	9.8	8.3	8.8	9.3	7.2
Konut Sahipliği	2.7	2.1	4.7	1.0	1.5	1.6	2.5
Gayrimenkul, Kiralama ve İş Faaliyetleri	12.6	13.9	3.2	14.5	7.1	9.2	7.3
Kamu Yön. ve Savunma, Zorunlu Sosyal Güv.	0.1	1.2	3.1	-0.4	3.7	5.0	-1.0
Eğitim	5.2	4.8	2.0	3.0	2.2	-6.3	-1.2
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	3.9	1.7	1.2	2.3	10.4	3.2	-3.2
Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hiz. Faal.	9.1	5.4	1.6	5.6	2.9	1.1	-0.3
Eviçi Personel Çalıştıran Hanehalkları	13.5	12.2	0.1	12.7	6.6	7.6	5.4
Sektörler Toplamı	7.5	4.8	97.6	3.7	6.6	3.3	0.7
Dolaylı Ölçülen Mali Aracılık Hizmetleri	-	9.0	6.2	7.1	8.0	9.9	6.7
Vergi-Sübvansiyon	6.6	5.9	8.5	5.2	9.3	-3.6	2.2
G.S.Y.H	6.9	4.6	100.0	3.6	6.7	2.3	0.5

İŞGÜCÜ PİYASASI (2007-2008)													
TEMEL GÖSTERGELER	2007			2008									
	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim
TÜRKİYE TOPLAMI													
Nüfus (15 yaş üstü, bin)	49,454	49,511	49,575	49,642	49,672	49,752	49,819	49,881	49,946	50,015	50,087	50,142	50,217
İşgücü (bin)	23,612	23,217	22,879	22,679	22,804	23,249	23,943	24,440	24,793	24,975	24,948	24,761	24,632
İstihdam (bin)	21,310	20,867	20,443	20,112	20,162	20,752	21,650	22,277	22,557	22,622	22,509	22,213	21,945
İşsizlik (bin)	2,302	2,350	2,436	2,567	2,642	2,496	2,293	2,164	2,237	2,353	2,439	2,548	2,687
İşgücüne katılma oranı (%)	47.7	46.9	46.2	45.7	45.9	46.7	48.1	49.0	49.6	49.9	49.8	49.4	49.1
İşsizlik Oranı (%)	9.7	10.1	10.6	11.3	11.6	10.7	9.6	8.9	9.0	9.4	9.8	10.3	10.9
TARIM DIŞI													
İşgücü (bin)	18,014	17,913	17,856	17,907	17,962	18,057	18,157	18,354	18,495	18,615	18,551	18,558	18,662
İstihdam (bin)	15,798	15,656	15,535	15,436	15,411	15,637	15,924	16,243	16,331	16,325	16,195	16,090	16,049
İşsizlik (bin)	2,216	2,257	2,321	2,471	2,551	2,420	2,233	2,111	2,164	2,290	2,356	2,468	2,613
İşsizlik Oranı (%)	12.3	12.6	13	13.8	14.2	13.4	12.3	11.5	11.7	12.3	12.7	13.3	14.0
TOPLAM İSTİHDAM (bin)													
TARIM	5,512	5,211	4,908	4,676	4,751	5,115	5,726	6,034	6,226	6,297	6,314	6,123	5,896
Ücretli ve Yevmiyeli	496	417	311	265	291	340	432	503	537	577	572	640	603
Kendi hesabına ve İşveren	2,502	2,477	2,480	2,458	2,482	2,532	2,649	2,672	2,668	2,659	2,681	2,645	2,654
Ücretsiz aile işçisi	2,515	2,317	2,118	1,953	1,977	2,243	2,643	2,859	3,021	3,062	3,061	2,838	2,640
TARIM DIŞI	15,798	15,656	15,535	15,436	15,411	15,637	15,924	16,243	16,330	16,325	16,195	16,091	16,048
Ücretli ve Yevmiyeli	12,070	12,040	11,939	11,863	11,847	12,076	12,324	12,536	12,590	12,499	12,401	12,322	12,317
Kendi hesabına ve İşveren	3,288	3,210	3,201	3,192	3,173	3,186	3,199	3,286	3,288	3,357	3,304	3,315	3,298
Ücretsiz aile işçisi	439	405	395	382	392	375	400	421	452	469	490	453	433
EKONOMİK FALİYETE GÖRE İSTİHDAM (bin)													
Tarım	5,512	5,211	4,908	4,676	4,751	5,115	5,726	6,034	6,226	6,297	6,314	6,123	5,896
Sanayi	4,311	4,292	4,289	4,298	4,285	4,289	4,262	4,323	4,367	4,374	4,388	4,383	4,335
İnşaat	1,329	1,259	1,130	1,019	1,020	1,090	1,236	1,359	1,417	1,402	1,334	1,327	1,327
Hizmetler	10,157	10,104	10,115	10,119	10,105	10,258	10,427	10,560	10,547	10,548	10,474	10,381	10,387

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME

GSYİH

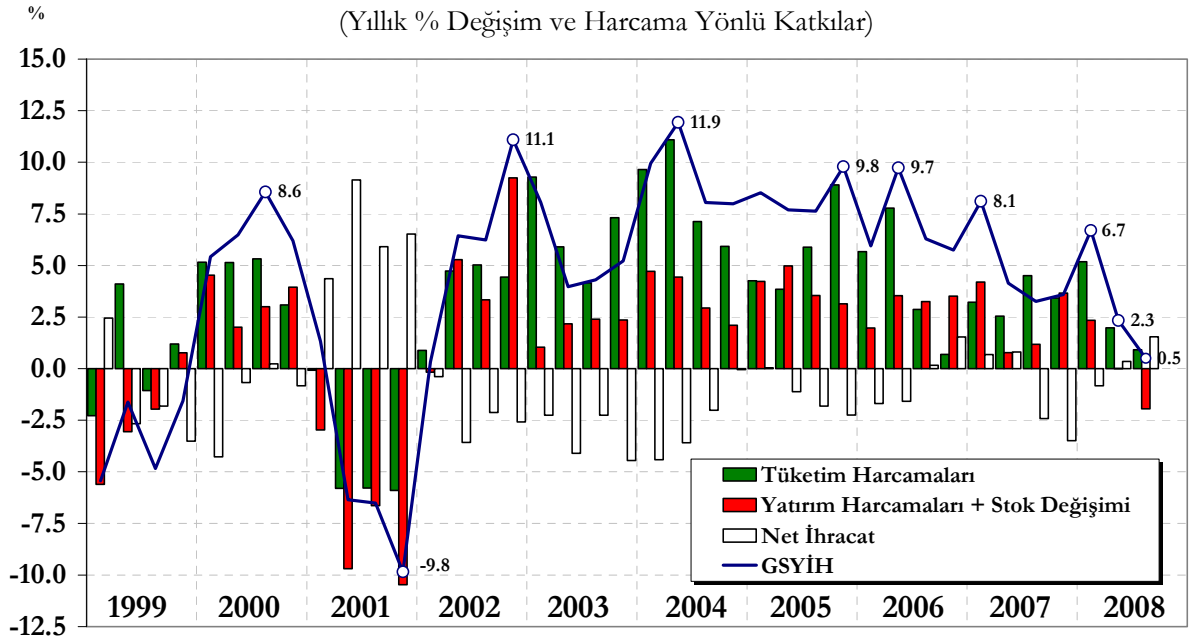
(Yıllık % Değişim ve Arz Yönlü Katkılar)

Kaynak: TÜİK

GSYİH

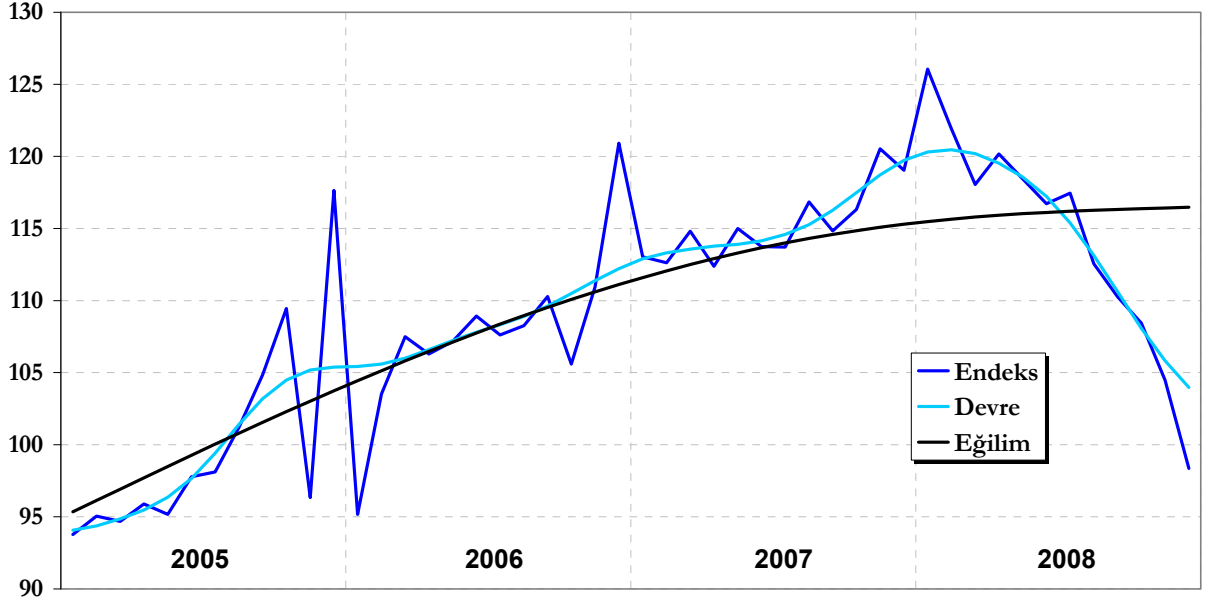
(Yıllık % Değişim ve Harcama Yönlü Katkılar)

Kaynak: TÜİK

Sanayi Üretim Endeksi

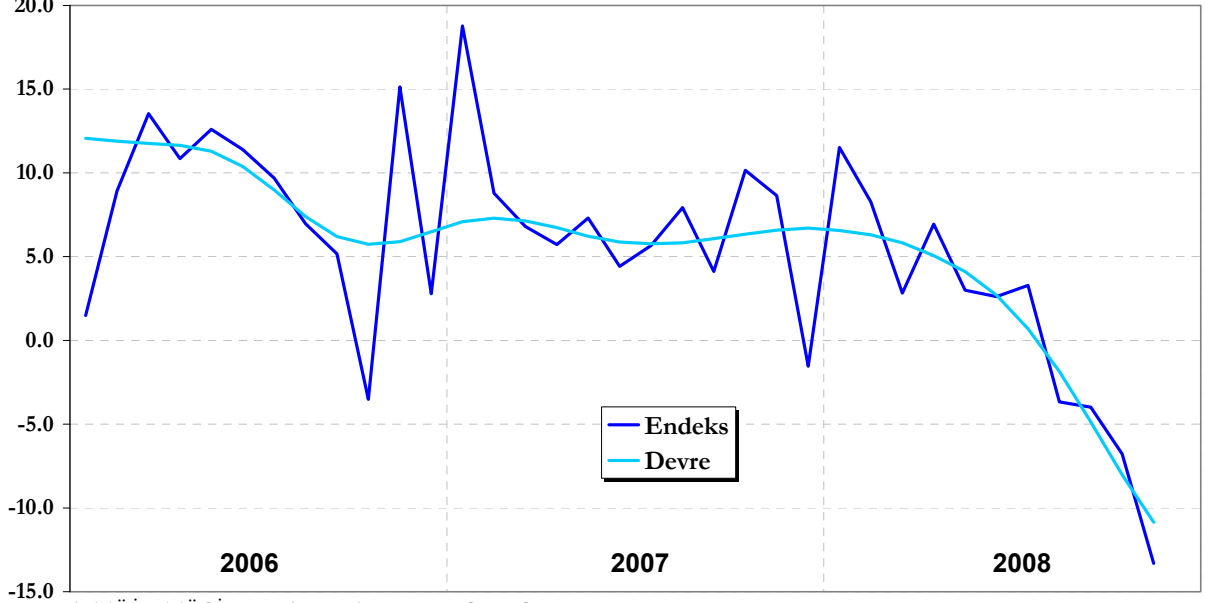
(mevsimsellikten arındırılmış, düzey, 2005=100)

Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

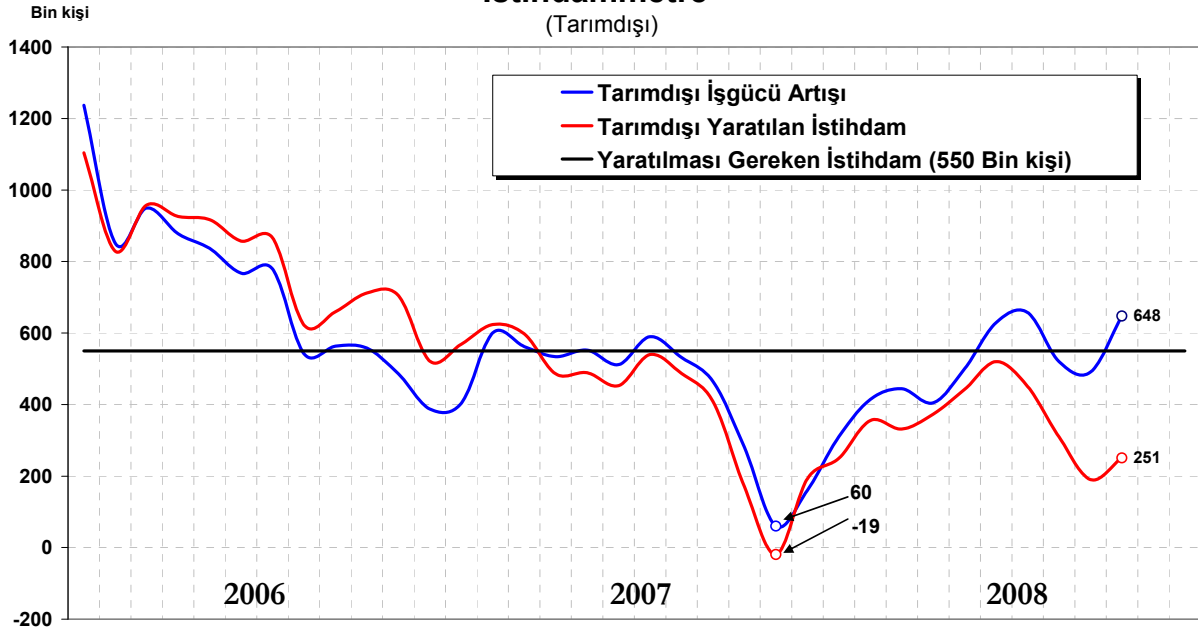
Sanayi Üretim Endeksi

(mevsimsellikten arındırılmış, yıllık % değişim)

Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

İstihdammetre* (Tarımdışı)

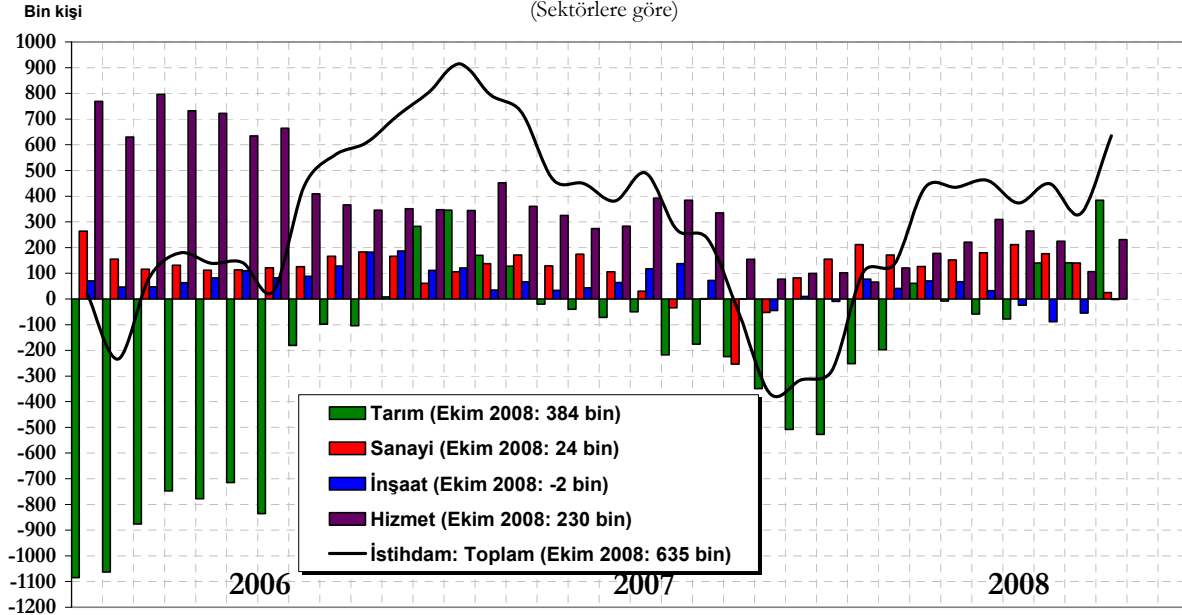

* Bir önceki senenin aynı ayına göre değişimi.

Kaynak: TÜİK, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

Yaratılması Gereken İstihdam: Yıllık yüzde 5 büyüme oranı varsayımı altında, 2002-2010 döneminde tarım-dışı sektörde işgücüne yaklaşık 6 milyon kişinin ekleneceği öngörülmektedir. 2010 yılında tarım-dışında işsiz sayısının 2,5 milyonda tutulması ve işsizlik oranının yüzde 11,5'a düşürülebilmesi için, her yıl tarım dışında 550.000 net istihdamın yaratılması zorunluluğu oraya çıkmaktadır. (*Türkiye'de İşgücü Piyasası ve İşsizlik, TÜSİAD Raporu, Aralık 2002, sayfa 196*)

Yaratılan İstihdam* (Sektörlere göre)

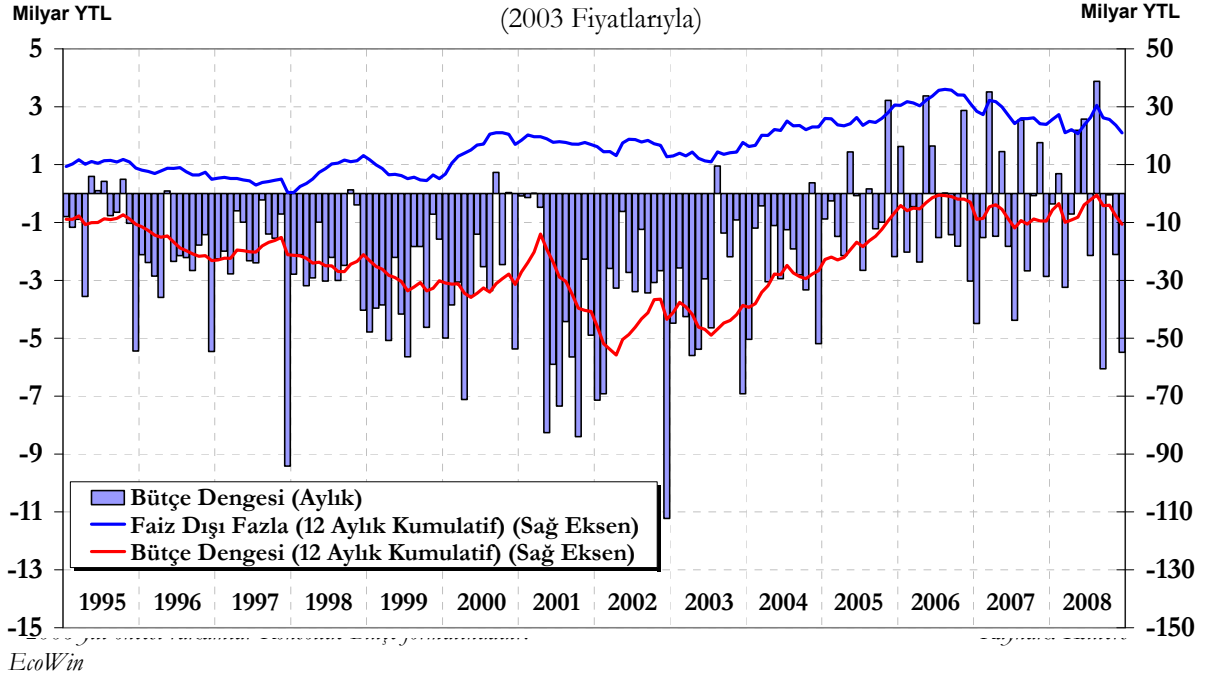

* Bir önceki senenin aynı ayına göre değişimi.

Kaynak: TÜİK

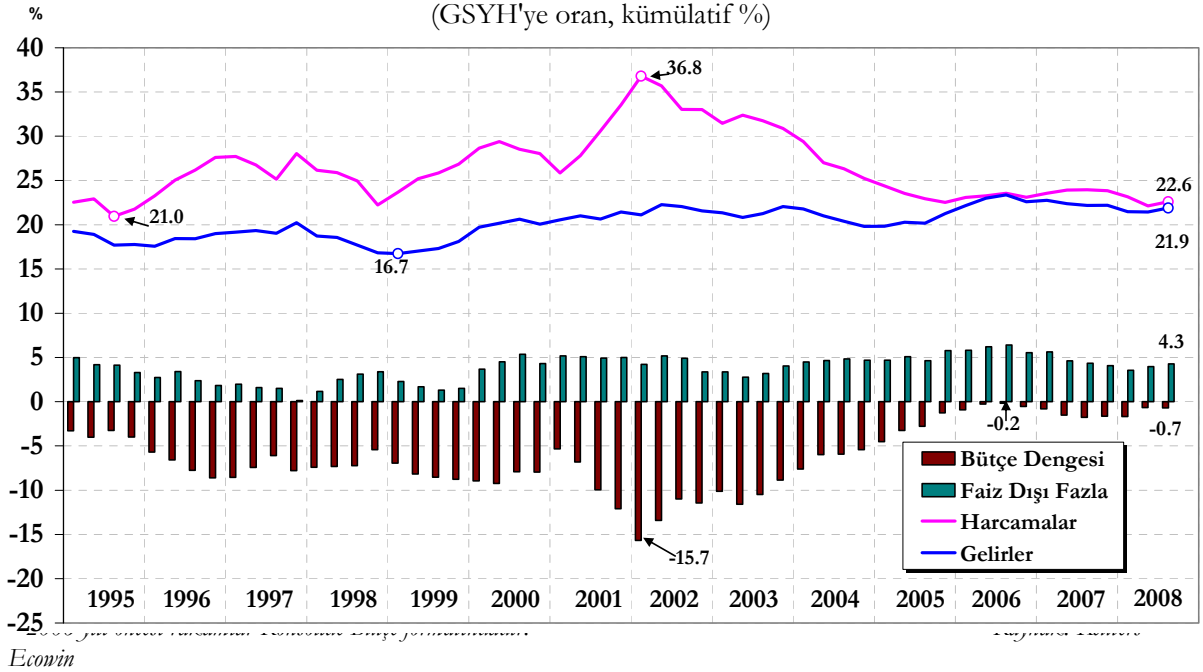
Merkezi Bütçe*

(2003 Fiyatlarıyla)

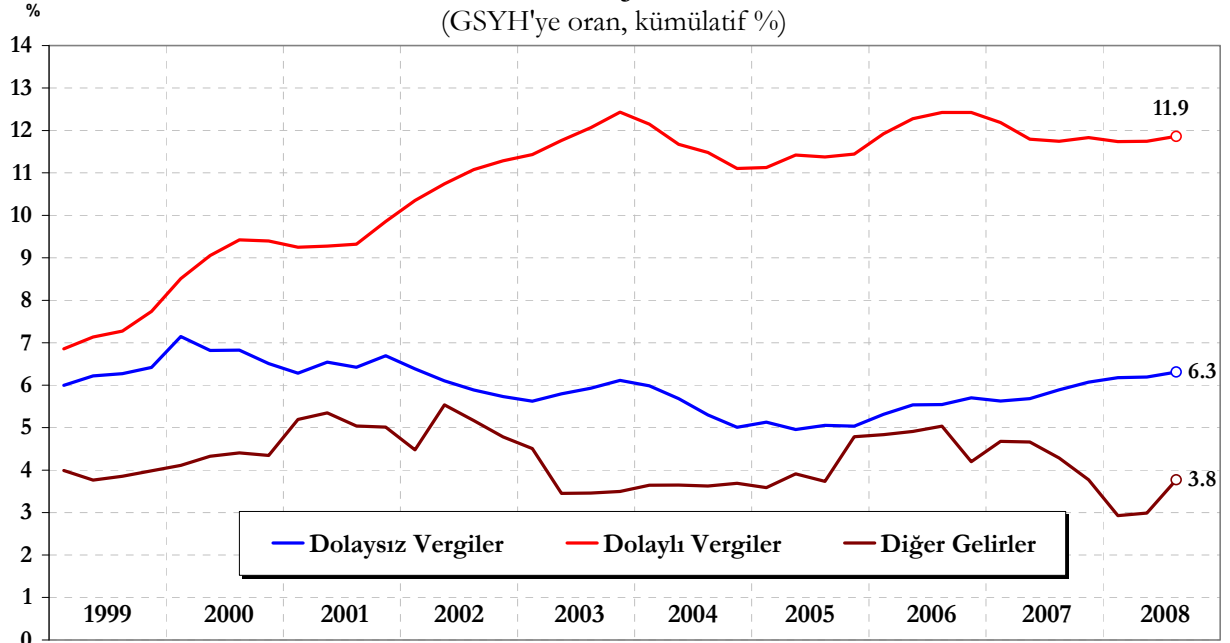

Merkezi Bütçe

(GSYH'ye oran, kümülatif %)

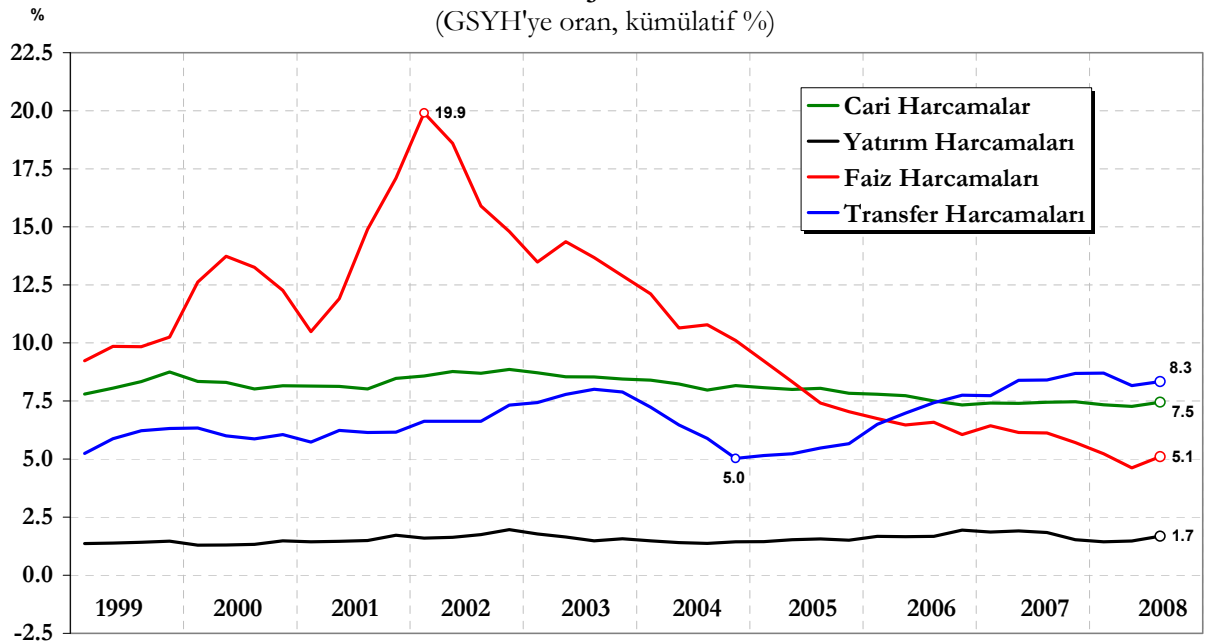

Merkezi Bütçe: Gelirler*
(GSYH'ye oran, kümülatif %)

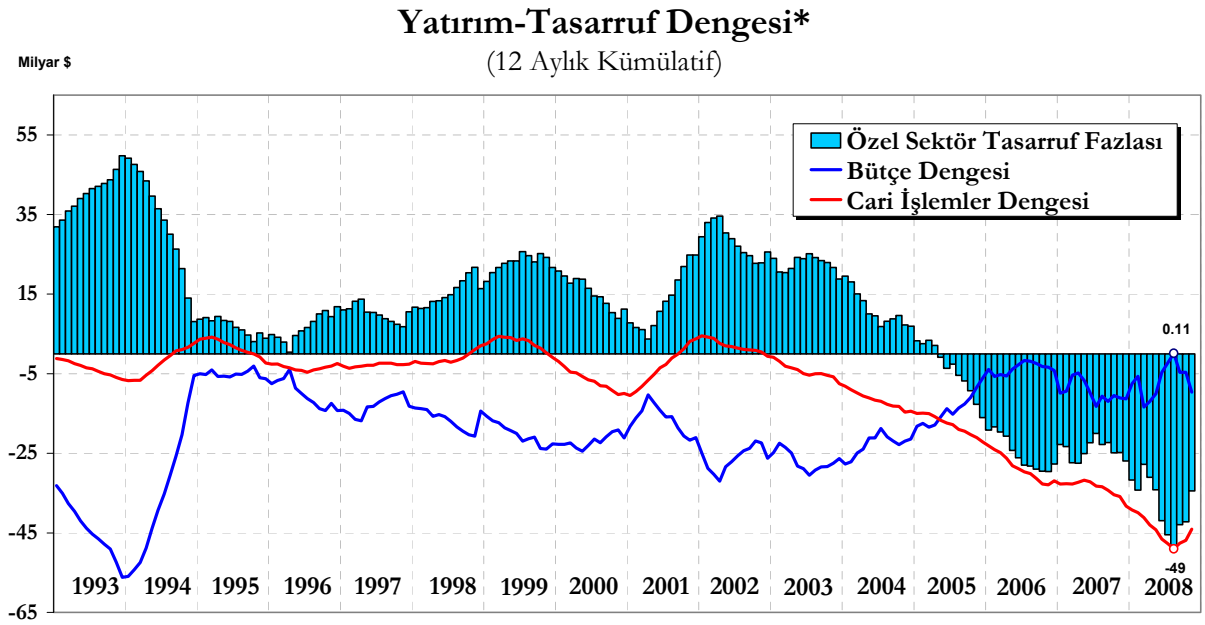
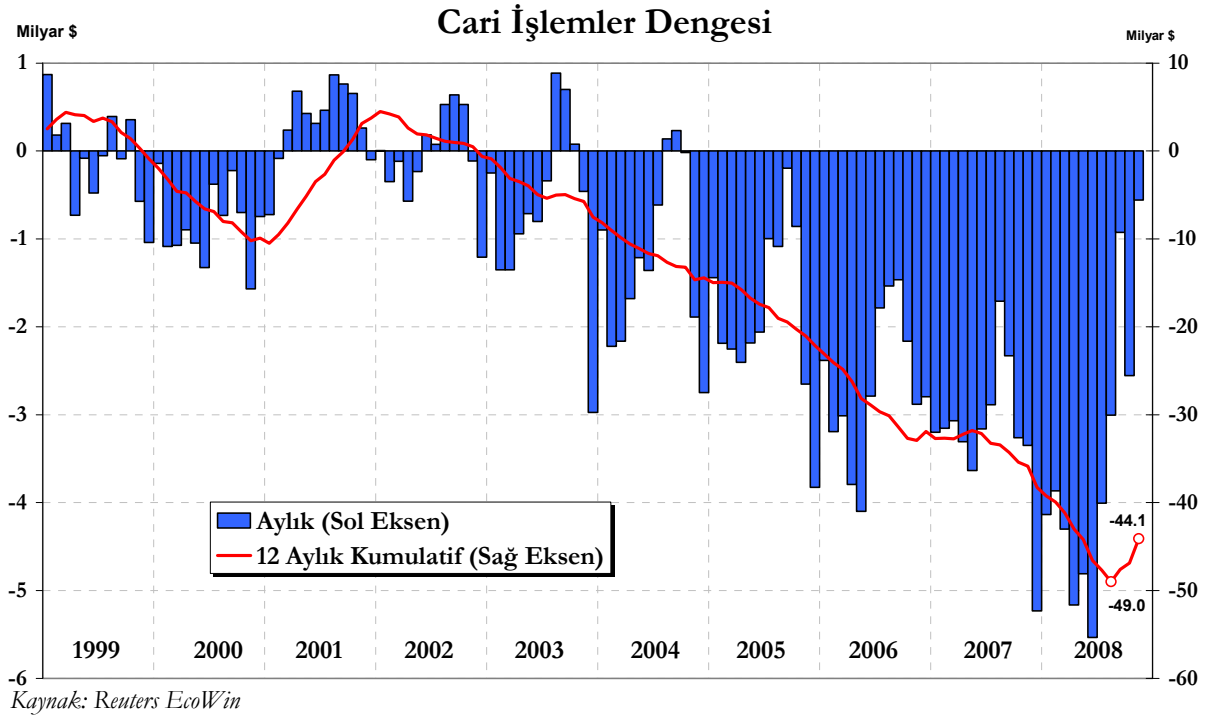

Hazine

Merkezi Bütçe: Harcamalar
(GSYH'ye oran, kümülatif %)

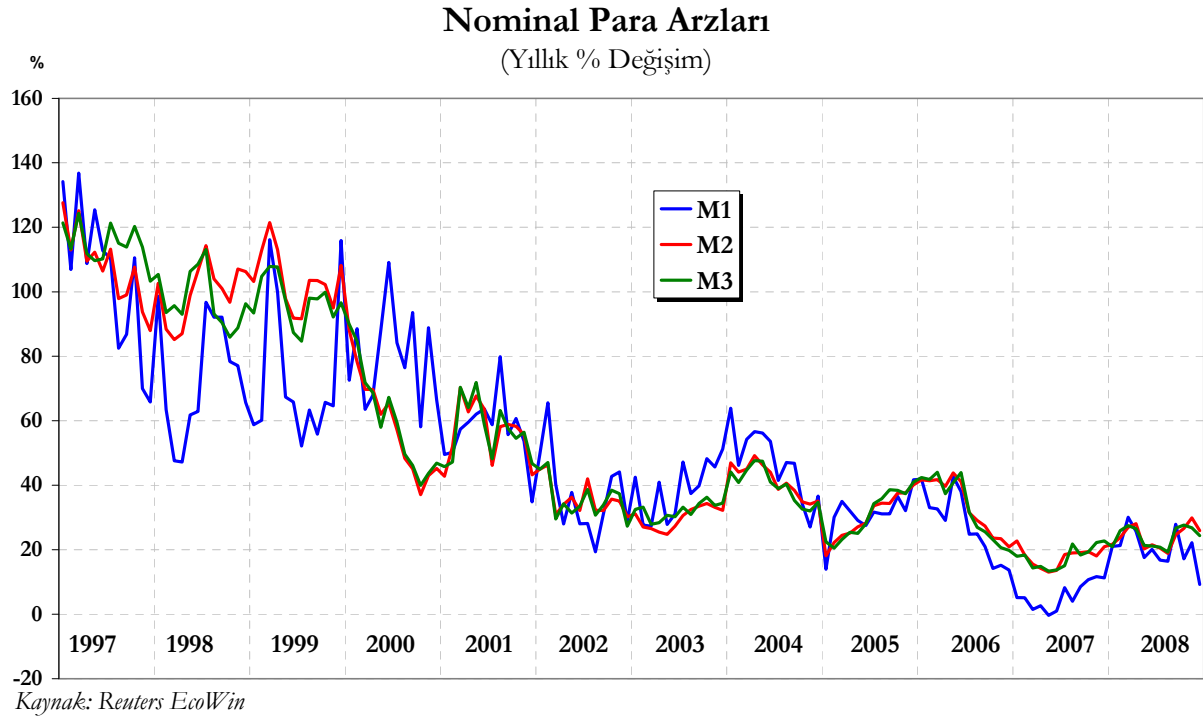
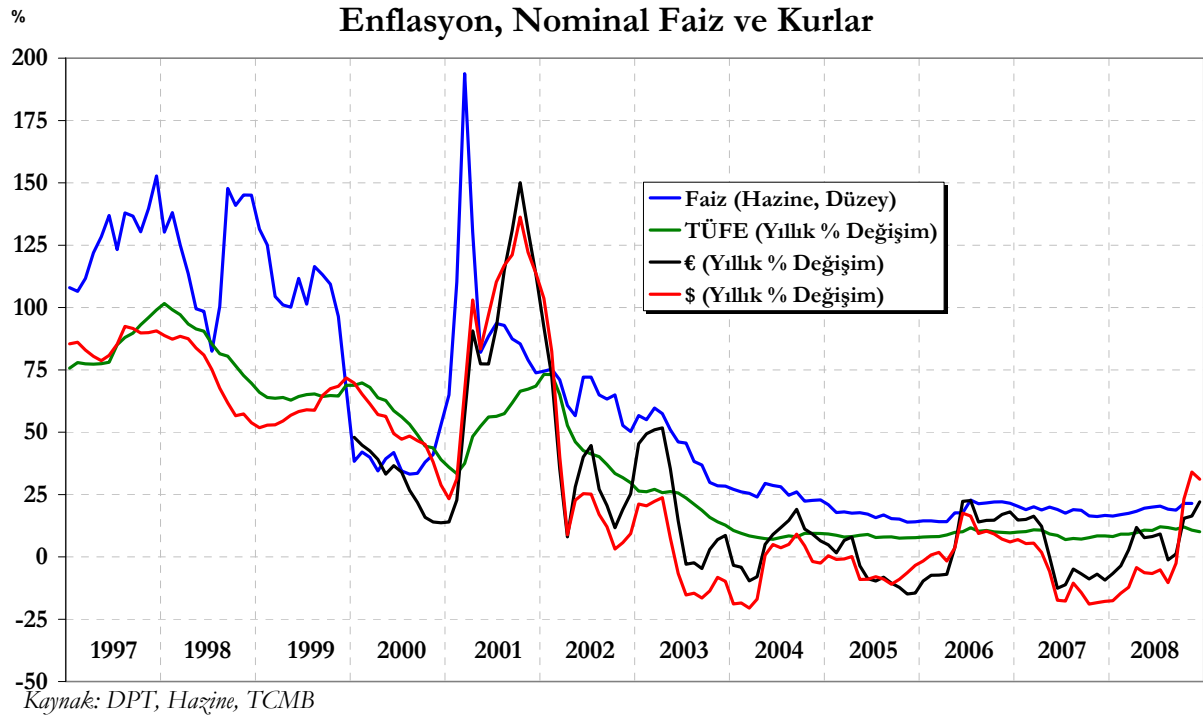

Hazine

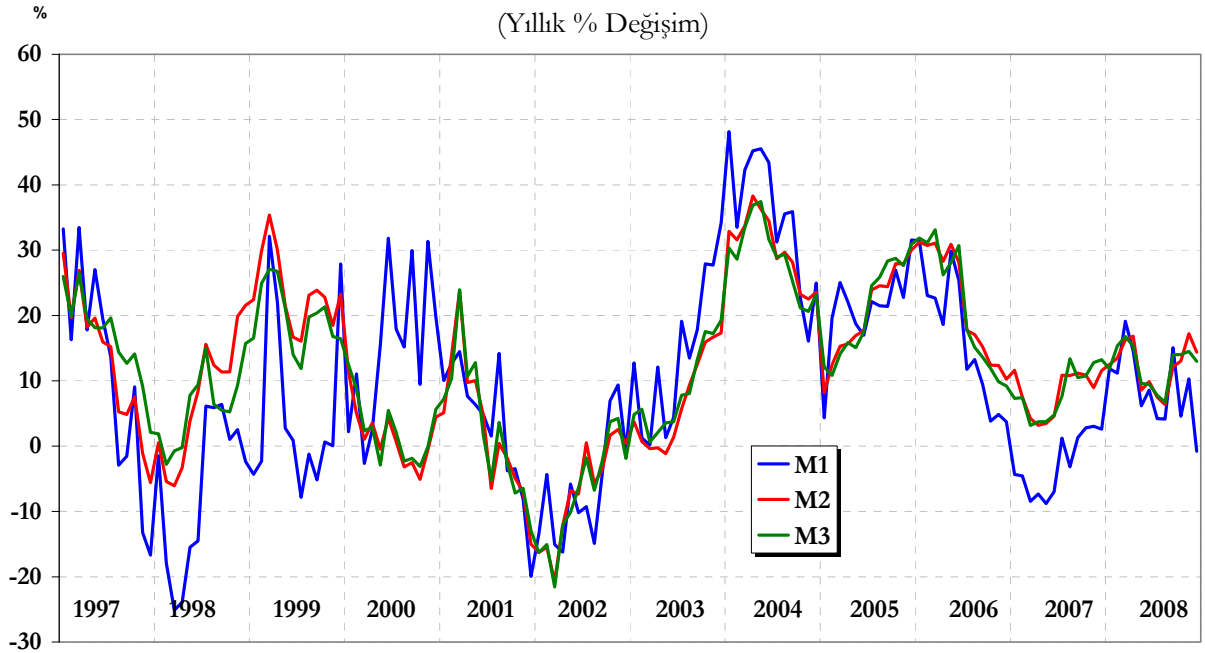

(*) Toplam Kamu Kesimi Tasarruf Açığı verisinin aylık olarak izlenememesi nedeniyle, Konsolide Bütçe Açığı göstergesi olarak kullanılmıştır. Özel Sektör Net Tasarruf göstergesi ise Konsolide Bütçe Açığı ve Cari İşlemler Dengesi verilerinin toplamı olarak hesaplanmıştır.

Kaynak: TCMB, Hazine

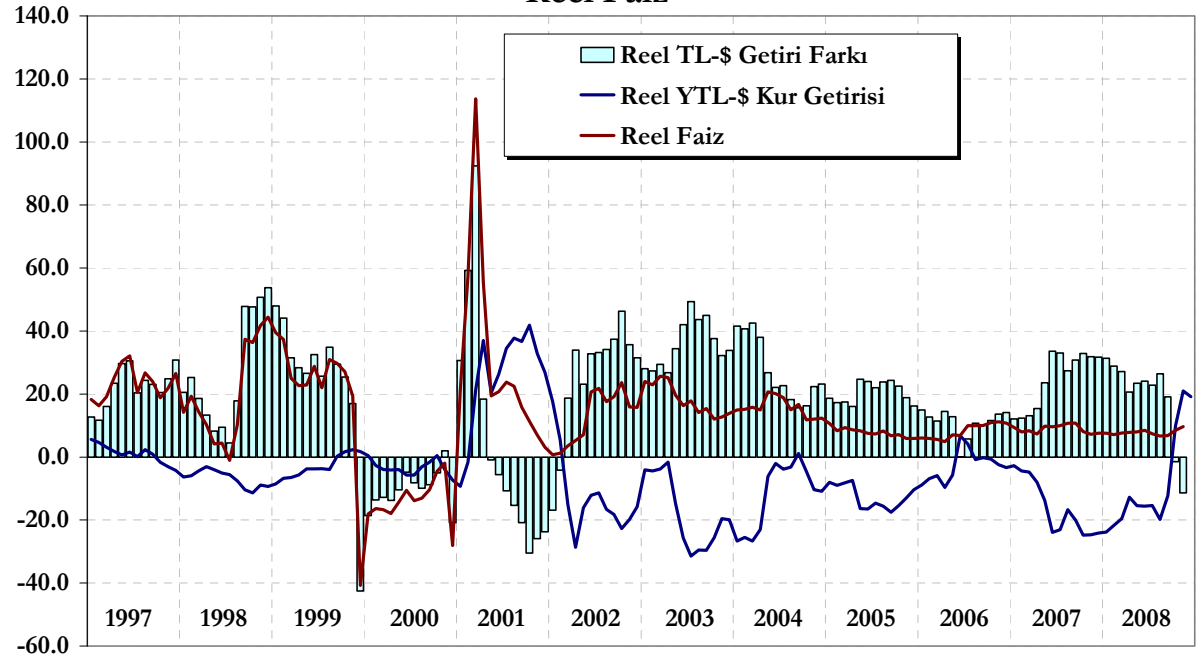

Reel Para Arzları (Yıllık % Değişim)

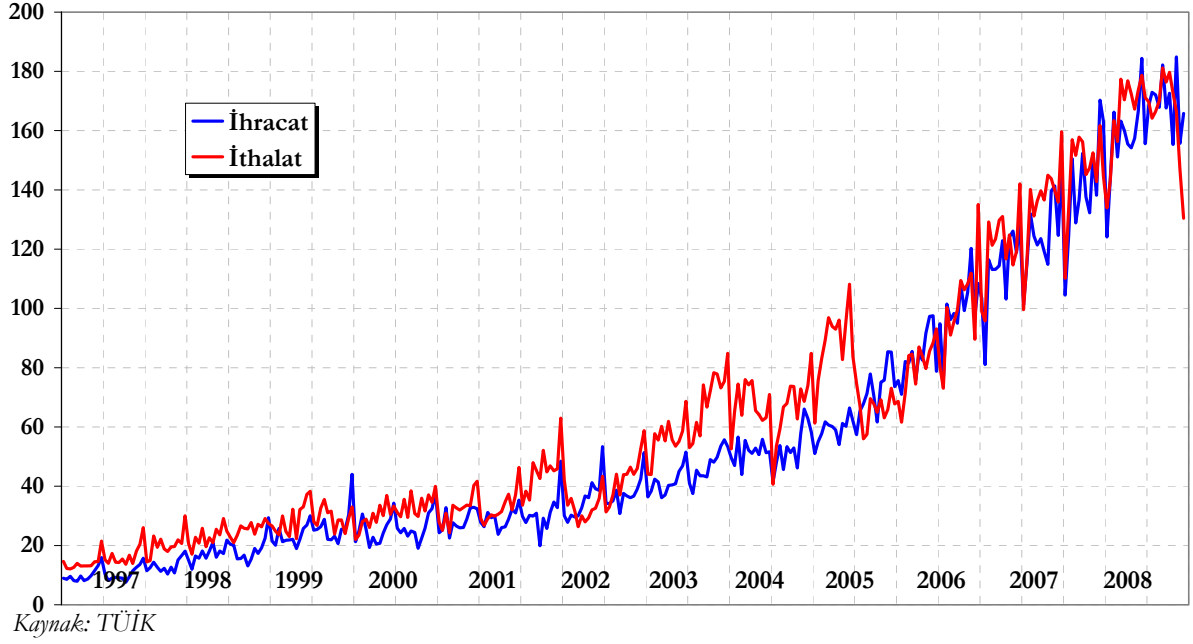
Kaynak: Reuters EcoWin

Reel Faiz

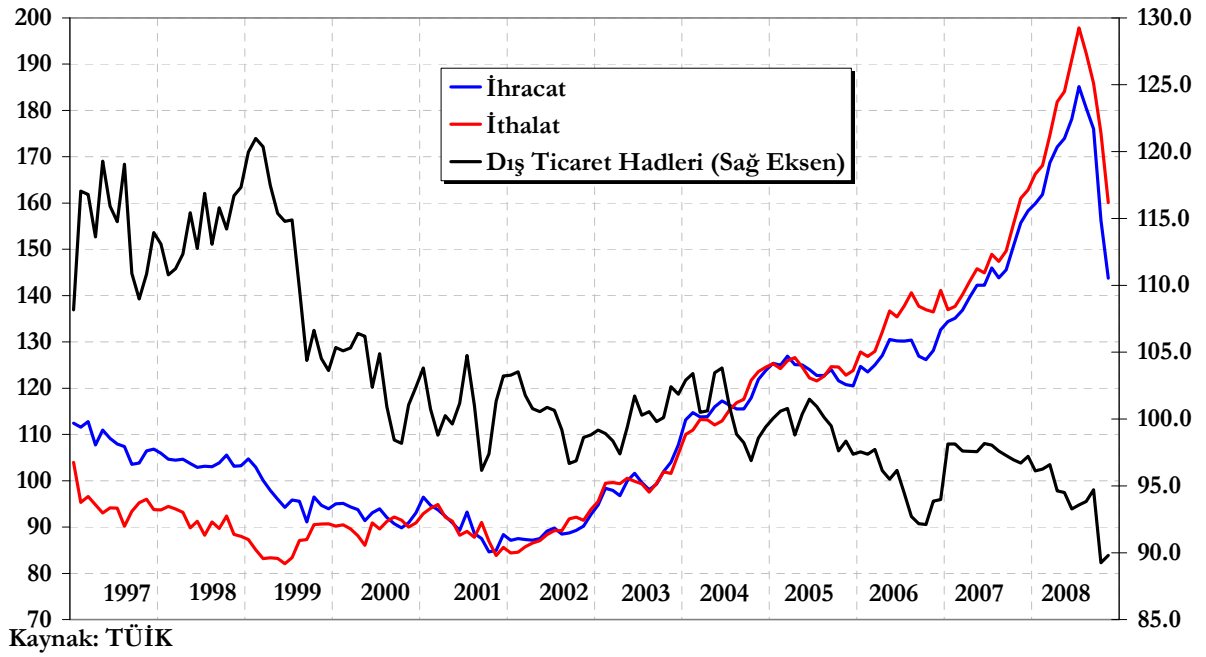

Kaynak: TCMB

Dış Ticaret Miktar Endeksleri
(2003=100)

Dış Ticaret Hadleri ve Fiyat Endeksleri
(2003=100)

TÜSİAD MAKROEKONOMİK SENARYO (Üç aylık ve yıllık ortalamalar)															
	2007					2008					2009				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık	Q1	Q2	Q3	Q4	Yıllık
GELİR ve FİYAT															
GSYİH (sabit fiyatlarla)	8.1	4.1	3.3	3.6	4.6	6.7	2.3	0.5	-3.7	1.3	-5.5	-2.8	-1.0	1.6	-1.9
Enflasyon (TÜFE)	10.3	9.5	7.1	8.2	8.8	8.8	10.3	11.7	10.9	10.4	8.8	7.2	6.4	6.1	7.1
MERKEZİ BÜTÇE															
Merkezi Bütçe Geliri (milyar TL)	46.1	48.7	47.0	47.8	189.6	47.2	55.3	58.2	48.2	208.9	49.5	55.0	55.5	51.0	210.9
Merkezi Bütçe Gideri (milyar TL)	49.4	51.2	53.3	49.5	203.5	51.6	49.0	64.9	60.5	226.0	58.1	57.8	67.7	63.1	246.8
Merkezi Bütçe Dengesi (milyar TL)	-3.3	-2.6	-6.3	-1.7	-13.9	-4.4	6.3	-6.7	-12.3	-17.1	-8.7	-2.8	-12.2	-12.1	-35.9
Faiz Harcamaları (milyar TL)	16.0	10.9	15.9	6.0	48.7	13.8	7.0	20.6	9.3	50.6	16.5	10.0	20.2	8.4	55.1
Faiz Dışı Bütçe Dengesi (GSYİH'ye oranı, %)	6.7	4.0	4.1	1.9	4.1	4.2	5.5	5.2	-1.2	3.4	3.3	2.8	2.7	-1.3	1.8
Merkezi Bütçe Dengesi (GSYİH'ye oranı, %)	1.8	1.2	2.7	0.8	1.6	-2.0	2.6	-2.5	-4.9	-1.7	-3.7	-1.1	-4.1	-4.4	-3.4
DÖVİZ KURLARI															
Nominal Döviz Kuru (\$/TL)	1.409	1.336	1.284	1.190	1.304	1.205	1.261	1.211	1.538	1.304	1.65	1.668	1.686	1.717	1.680
Nominal Döviz Kuru*	5.9	-8.6	-14.3	-18.2	-9.2	-14.5	-5.6	-5.7	29.3	0.0	37.0	32.3	39.2	11.6	28.9
Reel Döviz Kuru (2003=100)**	145.4	156.9	162.6	182.4	161.1	185.1	183.3	192.4	156.5	179.3	147.02	148.56	147.09	148.72	147.8
Reel Döviz Kuru*	4.1	19.8	25.0	32.2	19.7	27.3	16.9	18.4	-14.2	11.3	-20.6	-19.0	-23.6	-5.0	-17.6
Nominal Döviz Kuru (€/TL)	1.85	1.80	1.76	1.72	1.78	1.81	1.97	1.82	2.028	1.907	2.121	2.129	2.136	2.179	2.141
Nominal Döviz Kuru*	15.5	-2.0	-7.5	-8.1	-1.2	-2.2	9.5	3.2	17.7	6.9	17.4	8.0	17.3	7.5	12.3
Reel Döviz Kuru (2003=100)**	125.3	131.4	133.7	142.3	133.0	139.4	132.5	144.6	134.1	137.6	129.19	131.47	131.14	132.37	131.0
Reel Döviz Kuru*	-4.5	11.7	15.8	17.7	10.1	11.3	0.8	8.2	-5.8	3.5	-7.3	-0.8	-9.3	-1.3	-4.8
€/§	1.311	1.348	1.374	1.448	1.368	1.500	1.563	1.503	1.318	1.462	1.285	1.276	1.267	1.269	1.274
DİBS FAİZİ															
Nominal Faiz (bileşik %)	19.8	19.3	18.4	16.4	18.5	16.9	19.3	19.4	20.3	19.0	15.5	14.8	14.6	14.3	14.8
Reel Faiz (bileşik %)	8.6	8.9	10.5	7.6	8.9	7.5	8.1	7.0	8.4	7.7	6.2	7.1	7.7	7.7	7.2
DIŞ TİCARET ve CARİ İŞLEMLER															
İthalat (cif, milyar \$)	35.2	42.1	44.4	48.4	170.1	49.2	56.7	57.7	38.3	201.8	33.5	36.8	40.9	35.1	146.3
İhracat (fob, bavul tic. hariç, milyar \$)	23.2	26.4	26.7	30.9	107.3	33.1	35.6	36.5	26.8	132.0	24.0	26.2	29.3	25.9	105.4
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-12.0	-15.7	-17.6	-17.4	-62.8	-16.0	-21.1	-21.2	-11.5	-69.8	-9.5	-10.6	-11.6	-9.2	-40.9
Görünmeyen Kalemler (diğer cari)(milyar\$)	2.8	5.7	10.8	5.8	25.1	3.8	5.6	13.3	5.8	28.4	3.1	5.5	10.0	3.2	21.8
Cari İşlemler Dengesi (milyar\$)	-9.3	-10.0	-6.8	-11.6	-37.7	-12.3	-15.5	-7.9	-5.7	-41.4	-6.4	-5.1	-1.6	-6.0	-19.1
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH'ye oranı, %)					-5.8					-5.5					-3.0
İthalat (cif)*	19.2	14.6	22.7	30.2	21.8	39.7	34.5	30.0	-20.9	18.7	-31.9	-35.1	-29.1	-8.3	-27.5
İhracat (fob, bavul tic. hariç)*	24.6	24.1	24.3	28.2	25.4	43.2	34.9	36.5	-13.4	23.1	-27.6	-26.4	-19.6	-3.4	-20.2

İtaliye mavi rakamlar TÜSİAD tahminidir.

(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde değişimi gösterir.

(**) Reel döviz kuru endeksindeki düşüş, TL'nin yabancı para birimleri karşısında değer kaybettiğini göstermektedir.

TÜSİAD: Mesuriyet Caddesi No:46, Tepebaşı 34420, İSTANBUL. Tel: (0212) 249 19 29 – 251 53 13 Fax: (0212) 251 70 05
TÜSAD Adına Sahibi: Arzuhan Yalçındağ **Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür:** Ümit İzmen
Yayın Kurulu: Arzuhan Yalçındağ, Ferit Şahenk, Zafer Ali Yavan, Ümit İzmen, Alim Hasanov, Evrim Taşkın, Utku Üstümkaya
Yapımı: Ümit İzmen, Alim Hasanov, Evrim Taşkın, Utku Üstümkaya

TÜSİAD KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME'nin 23. sayıs Ocak ayı itibarıyla bilinen son rakamlara ve tablolara dayanarak hazırlanmıştır.

Tüm hakları saklıdır. © TÜSİAD 2009

TÜSİAD-T/2009-02-481